

41 GODINA ZA BOGA I HRVATSKU DRAGU

MI

KATOLIČKO GLASILO

SIJEČANJ-VELJAČA 2018. • GODINA XLII BROJ 1/2
ISSN 133-8837 • CIJENA 12 KN

„ZBOGOM TRANSCENDENCIJO!“

Uzmemo li onako odoka crkvene prilike na suvremenom postmodernom Zapadu, zapaziti ćemo kako se rijetko ili nikada ne govori o svetosti, molitvi, pogotovo ne o nebu – toj transcendentnoj stvarnosti. Ono je potisnuto iz teološke misli, pogotovo iz nedjeljnih propovijedi. Malo tko više propovijeda o grijehu, obraćenju, svetosti, molitvi, o vjerovanju, zagrobnom životu. U žarištu promišljanja su humanitarne aktivnosti, zaštita okoliša, pomoć izbjeglicama, a danas li istospolna partnerstva. Neki biskupi u Njemačkoj preporučuju čak i blagoslov za istospolne partnere. U ovome kontekstu zanimljivo je spomenuti da njemački mjesečni magazin za politiku i kulturu „Cicero“ u izdanju od rujna 2017. ima članak naslovljen „Bye Bye Transzendenz“ – „Zbogom Transcendencijo“. U podnaslovu imamo tvrdnju: „Duhovno, iscrpljena, malak-sala, financijski prezasićena: Crkve su postale politički akteri. Zaštita okoliša i pomoć izbjeglicama potiskuju molitvu i vjerovanje. Mora li tako biti?“

Crkve se sve više politiziraju. Klimatske promjene, zaštita okoliša, trgovina oružjem, problem izbjeglica, genderizam. Nema suvremene tematike a da ne postoji i u Crkvi dotična odgovarajuća „agenda“. I postupno se kraljevstvo Božje koje je naviještao Isus Krist pretvara

Davno je, prije dvadesetak godina, njemački kancelar agnostik javno govorio kako Crkvu i u njezinom socijalnom djelovanju treba učiniti suvišnom. Država treba preuzeti njezino djelovanje, a ako nema Boga i transcendencije u njezinu navještaju, onda je ona suvišna. Daleko je za Crkvu opasnije od miješanja u politiku gubitak onostranosti iz zrenika. Neba je sve manje u Crkvi, s oltara i u svagdanjoj praksi, pa i u nadgrobnim govorima.

u onaj „princip nade“ o kome je pisao ateist i marksist Ernst Bloch. Dakle, cilj nije više nebo, nego konkretno socijalizam i ovozemaljska utopija. Autorica članka u „Cicero“ primjećuje da čak sami kardinal Marx iz Münchena želi ići još više ulijevo od „Lijeve stranke“. Zaključak je jasan: Nastavi li se tako, Crkva će se učiniti suvišnom. Davno je, prije dvadesetak godina, njemački kancelar agnostik javno govorio kako Crkvu i u njezinom socijalnom djelovanju treba

učiniti suvišnom. Država treba preuzeti njezino djelovanje, a ako nema Boga i transcendencije u njezinu navještaju, onda je ona suvišna. Daleko je za Crkvu opasnije od miješanja u politiku gubitak onostranosti iz zrenika. Neba je sve manje u Crkvi, s oltara i u svagdanjoj praksi, pa i u nadgrobnim govorima. Nedavno smo proslavili blagdan Obračanja Sv. Pavla, 25. siječnja. Upravo je taj nadnevak poslužio papi Ivanu XXI-II., danas već svetomu, objaviti nekoliko mjeseci nakon izbora za papu da 1959. urbi et orbi najavi održavanje sveopćega sabora za cijelu Crkvu. Što je Papa htio tim znakovitim činom i nadnevkom? Htio je vratiti Crkvu na njezine izvore, htio je okrenuti Crkvu prema Novome zavjetu, njezinu izvoru i početcima. Htio je da se Crkva okrene, ne svijetu, nego svojim izvorima. To je smisao krilatice „aggiornamento“ – posadašnjenje. Ne prilagodba Crkve svijetu i njegovim kriterijima, nego prilagodba Crkve Isusu Kristu i njegovim zahtjevima, Govoru na gori. Najbolji primjer tomu jest postupak samoga apostola Pavla. Pokušao je u Ateni govoriti rječnikom i prema idejama filozofske grčke misli. Doživio je fijasko, i nakon toga se u Korintu okrenuo posve drugoj tematici, križu i uskrснуću. Bez križa i uskrснуća nema kršćanstva. To nam mora biti svima jasno. ■

ATEIZAM NOVA RELIGIJA?

Lakše je ostvariti ideale u oblicima nego li u stvarnosti. Tvrdnja želi reći da je nestalnost stalna ili po staroj narodnoj da su mnogima „brži konji od samara“. Dođu, bljesnu, pljesnu i nakon nekoliko mjeseci zgasnu. Ipak, rezultat ostaje: zbrka i strka, duhovna konfuzija, osobito u slučajevima kada iza svega stoji riznica nekih crkvenih institucija. Pričini se to kao da miriše grijeh struktura. Ne treba se ni ovdje pjeniti, jer je sve to normalno – događa se i najboljima poniženje i loša odluka... Ipak, čudno je da *nehospitalizirani recidivisti* godinama ili desetljećima žare i pale. Bacaju sjenu na golemu većinu časnih službenika Crkve koji predano i zauzeto naviještaju Evandjelje.

Jednostavno, danas je realnost za ideale kao saditi blitvu na asfaltu. Probija se na sve strane površnost, a ozbiljnost se proglašava torturom. Sveprisutni folklor sve prekriva, postaje fatalna prijetnja svakom novom kulturnom dometu. Naše općine i sela iz proračuna mogu računati samo na sredstva za folklor. Slično čine i institucije Crkve. Folklor uvijek krpa duševne i duhovne rupe. Jede se i smiješi, kuša i pije. Da, osmijeh od uha do uha. Još su upitniji nastupi u nekoj časnoj katedrali – hvala Bogu da naše još nisu na prodaju!

Čovjek uvijek, pa i nakon smrti mora braniti svoju čast i ideale, jer časno živjeti znači i mirno umrijeti. Stoga, ma kako nepopularno bilo valja nam se suočiti s „vilama pred očima“, s istinom među nama i oko nas.

Ima stvari s kojima kršćanski vjernik ne bi smio previše kalkulirati, eksperimentirati i ulaziti u različite kompromise. Prvenstveno se tu mora spomenuti pitanje vjere i duhovnog života. Današnje vrijeme kao i svako drugo kroz povijest, traži jasno opredjeljenje: pristanak uz Krista i kršćanstvo ili Antikrista i poganstvo. Tu je nemoguć

Jasno je, valjda i slijepcima, da u centrima moći postoje inkubatori u kojima se školuju predani mladi „apostoli“ nevjere. Ponekad im savjete daju i naši uvaženiji duhovnici i teolozi. Unatoč temeljnoj zabludi, realno je očekivati da će svoje novo (ne)vjerovanje inteligentno obrazlagati i javno pozicionirati. Nadam se da i nas u Hrvatskoj neće stići sudbina da neki novi katolički janjičari među nama budu naše i ujedno poganske zvijezde. Tko može organizirano odgovoriti?

treći put, a skoro kulminacija vrtloga povijesnih zbivanja i idejne globalne radikalizacije pokazat će da nema i ne može biti nesvrstanih. Nastat će tihe i podmukle, velike i opasne kušnje svakovrskog relativizma. Sekularistička država – SAD daleko i posebno EU bliže - u kojoj je i dio naše domovine, izbjegava odgovorno spominjanje Boga, a pitanje vjere (kao temeljno ljudsko pravo!) se sve više isključuje iz javnoga života, javnih rasprava i javnih dokumenata s ciljem da u konačnici bezboštvo, u sprezi s humanističkim veličanjem čovjeka i njegovih postignuća, prevlada u glavama većine građana. Jednostavno: priznaju nekakvoga Boga koji nema što tražiti u svijetu i konkretnom životu, koji po plitkoći stavova novovjekih lažnih proroka, treba biti samo ukras i nekakva beživotna vizija koju čovjek prihvaća iz svog osobnog hira.

Ateizam nove vrste buja i na našem tvrdom ozemlju, a posebice u medijskom prostoru. On postaje bojovan i netolerantan dok se istodobno podlo poziva na demokraciju i slobodu. Zaogrnut u demokratičnost, ateizam kao prestolonasljednik drevnog poganstva, gura se u svijest i podsvijest kao nova religija, jer promiče svoj vlastiti u potpunosti razvijen pogled na ishodište i značenje života. Ima i svoje apostole koji jako spretno koriste medije i demokratske stečevine: pozivaju i demonstriraju, naizgled ne-

što novo grade rušeći naravne zakone i kršćansku praksu. Agresivno nudi svoj vlastiti oblik spasenja, te se prema drugim pogledima na svijet ili sustavima vjerovanja odnosi krajnje totalitarno i neliberalno. Ta novopečena religija dobila je i svoje postolje, jer već je stoput komentirana činjenica da Ustav EU izbjegava bilo kakvo spominjanje Boga i kršćanstva kao konstitutivnog utjecaja na oblikovanje europske kulture. Taj sablažnjivi dokument s pravom su neki katolički intelektualci nazvali sekularističkim fundamentalizmom, pa i sekularističkim fanatizmom. I opet se vraća već viđeno na ovim našim europskim prostorima: ateizam bi mogao, uz estetsko i humanističko dotjerivanje, postati državnim religijom – ali ovaj puta pod vidom velikog slobodarstva - jednako kao što je to bio u Sovjetskome Savezu ili Albaniji u prošlom stoljeću, pa u određenoj mjeri i u Hrvatskoj. Jasno je, valjda i slijepcima, da u centrima moći postoje inkubatori u kojima se školuju predani mladi apostoli nevjere, pa je, unatoč temeljnoj zabludi, realno očekivati da će svoje novo (ne)vjerovanje inteligentno obrazlagati i javno pozicionirati. Nadam se da i nas u Hrvatskoj neće stići sudbina da neki novi katolički janjičari među nama budu naše i ujedno poganske zvijezde. Tko može organizirano odgovoriti? ■

PRIGNIMO PRED KRIŽEM KOLJENA

Odbacimo taštinu, sebičnost i mnoge druge stavove koji pritišću našu vjeru. Učinimo to preko svetih sakramenata preko kojih nam Bog pomaže i izlijeva svoju milost. Razmislimo posebice o sakramentu sv. ispovijedi, kojim smo pozvani suočiti se sa svojim nedostacima i u drugom stupnju priznati ih Bogu preko svećenika. Pokornik svoje grijehe ne smije skrovito skrivati u svom srcu, a posebno ne smije tražiti opravdanje utapajući se u nepreglednu masu grešnika u skladu s onom frazom: "Ja sam grešnik, ali to su i milijuni drugih!" Svatko je pozvan sučelice svećeniku izgovoriti svoje propuste, grešne misli i djela, da se napravi vidljivi i konkretni čin pokore. Nitko drugi ne može biti odgovoran za grijehe pojedine osobe. To je jednaka izravnost priznanja kao u vezama s drugim ljudima kada se u određenim prigodama moramo ispričati i zamoliti oprost. Jasno je da otkriti vlastite grijehe znači razotkriti se i učiniti ranjivim. U ispovijedi se možemo razotkriti i otvoriti dušu iz više razloga. Po tom svetom sakramentu čovjek dolazi

Razmislimo posebice o sakramentu sv. ispovijedi, kojim smo pozvani suočiti se sa svojim nedostacima i u drugom stupnju priznati ih Bogu preko svećenika. Pokornik svoje grijehe ne smije skrovito skrivati u svom srcu. Za iskreno i skrušeno priznanje grijeha slijedi odgovor oprost, dobrote i smilovanja.

do spoznaje kako ljubav postupa s krivnjom. Za iskreno i skrušeno priznanje grijeha slijedi odgovor oprost, dobrote i smilovanja. To je jednako ljekovito i blagotvorno kao kada bolesnik dopusti da ga liječnik dira podnoseći pritom nelagodu i bol. Najvažnije je da se tim činom postaje zdrav i čist, a učinjeni grijeh prošlost koju Krist liječi, pa i onda kad nam ostanu bolni ožiljci.

„Pristupite k njemu, Kamenu živomu što ga, istina, ljudi odbaciše, ali je u očima Božjim izabran, dragocjen, pa se kao živo kamenje ugrađuje u duhovni Dom za sveto svećenstvo, da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu. (1 Pt 2,4-5).

Kristov pogled upravljen prema Nebu i Ocu - u trenucima strašne boli izazvane

agonijom uhićenja, saslušanja i izrugivanja, umiranja - nosi u sebi najveći i temeljni poučak kako se moli, kako se vjeruje i nada kada ljudski gledajući nema izgleda za spasenje i pobjedu. To je kamen temeljac naše kršćanske i katoličke duhovnosti. To je ujedno liječenje naših zemaljskih patnja, nepravdi, nevolja i svih paklenih datosti koje u životu susrećemo u raznim okolnostima. Prignimo pred Križem koljena, molitvom obnovimo duše, a u svoju svakodnevnicu vratimo nadu i radost konačne pobjede. Krist je s nama - po svom svetom Križu otkupio je svijet! Držimo se hrabro i dostojanstveno. Neka se Njegova milost izlije na nas i ove Korizme, da nam i Uskrs - temelj naše vjere - bude radosniji i sretniji. ■

KAKO ŽIVITE S BOGOM?

Jedna od bitnih obilježja ponašanja čovjeka (ne samo danas!) jest navika. One su nam doduše potrebne, kao izvjesne rutine i automatizmi funkcioniranja. S druge pak strane navike su također ozbiljna opasnost da nam ukradu ionako oskudno usredotočenje na bitno u našem životu i uopće svjesno življenje. Razumljivo je da ne možemo sve živjeti i proživljavati istim intenzitetom. No, s druge strane ne smije sve pak postati navika ili čak rutina.

Od navike do rutine pak, nije dug put – naprotiv! Naviknemo se na socijalnu nepravdu, na rad na crno, navikavamo se na raspad vrijednosti, na glad u svijetu. Navikavamo se i na tzv. nepodnošljivo, a i dobro kao da hoćemo rutinski odrađivati. „Mlitav je čovjek! On je stvorenje koje se na sve navikava, i to je – uvijek sam – najprimjerenija oznaka za čovjeka“ – napisao je Dostojevski.

Doduše, bez navikavanja nije zamislivo čovjekovo razmišljanje, govor, djelovanje i život. Također i čovjekova vjera treba naviku, bez navike naša vjera je samo jedna epizoda. Ako pak navika počne posvema dominirati našim životima, prijeti nam prazan hod, i naposljetku nesvjesno življenje. Od te opasnosti nisu izuzeti ni središnji sadržaji naše vjere. Možda smo čak postali i još uvijek smo ostali kršćani jer nam je vjera postala svakodnevni, nedjeljni ili koji već blagdanski običaj, dakle rutinska navika.

A vjera je dosita izložena navici. Naime, rutinska ponašanja posebno tamo cvjetaju gdje imamo posla s obredima. Naša kršćanska vjera puna je obrednih čina. To pak po sebi nije ništa problematično, naprotiv. Poteškoće nastaju onda kada se naviknemo i na sadržaje vjere. Navikavanje na sadržaje vjere svoj početak ima između ostalog u pojmovima. Naime, ponekad nam s usana silaze vjerski pojmovi i tako suptilni sadržaji vjere kao i svaka druga svakodnevna banalnost. Tu zasigurno spadaju naši govori o slušanju mise, biti na pričesti, pa čak i samo baratanje pojmom Boga. Zacijelo, nije rješenje samo u tome ako prethodno navedeno počnemo drukčije, sporije ili naglašenije izgovarati. Navike o kojima je ovdje riječ, nemaju svoje ishodište u tehnici izgovaranja spomenutih pojmova, nego su one primarno uvjetovane odsutnošću svijesti o značenju tih riječi.

Ako pak navika počne posvema dominirati našim životima, prijeti nam prazan hod, i naposljetku nesvjesno življenje. Od te opasnosti nisu izuzeti ni središnji sadržaji naše vjere. Možda smo čak postali i još uvijek smo ostali kršćani jer nam je vjera postala svakodnevni, nedjeljni ili koji već blagdanski običaj, dakle rutinska navika.

Da bi dobili novu svježinu potrebno je ponekad uistinu jako malo.

O biti slavljenja sv. mise možete dobiti tako poticajna pitanja i od ljudi koji formalno ne vjeruju u Boga, ali nisu ateisti. Da je tomu tako nedavno je takvo nešto doživio jedan katolički svećenik koji je bio na službenom putovanju u Kini. Budući je bio po prvi put u toj zemlji želio je iskoristiti priliku i po mogućnosti što više vidjeti. Osim razgledavanja glavnog grada želio je, budući je bila nedjelja, sudjelovati i na sv. misi.

Zamolio je svoju kinesku voditeljicu da ga odvede do crkve da bi sudjelovao

na sv. misi. Kineskinja je željela napustiti crkvu i ponovno doći po svog gosta iz Europe kad završi euharistija, misleći da njoj tu nije mjesto jer nije katolkinja. Njen gost, katolički svećenik, na to joj je rekao kako unatoč tome može biti na sv. misi, što je i učinila.

I tako su obadvoje sudjelovali na sv. misi te poslije nastavili s razgledavanjem grada. Međutim, u jednom trenutku kineskinja se obratila svećeniku s molbom da ga nešto upita: „U onom komadiću kruha, što ga je prisutnima svećenik pokazao, je li u njemu prisutan Bog?“

Svećenik odgovori: „Da, prisutan je.“

Hm, zamišljeno će kineskinja, pa nastavi s novim pitanjem: „Je li vi njega jedete?“

„Da, naravno, jedemo“ – svećenik joj uzvрати.

Kineskinja dalje razmišlja i upita ga: „A kako živite s njim, s Bogom, kojega jedete?“

Ovim pitanjima nisu potrebni nikakvi žurni odgovori. Ova pitanja treba ostaviti pitanjima, podsjetnicima posvješćivanja, što je meni, što je nama euharistija. Poštovani čitatelji, uspješno vam i nadasve velikodušno traženje osobna odgovora! ■

ŠTO HRVATSKA MORA NAUČITI OD DUBROVAČKE REPUBLIKE?

Hrvatska je najmanje utjecajna država Europske unije – pokazalo je prije dvije godine istraživanje europskog portala *Politico*. Neki su se odmah obrušili na „glasnika“ nazivajući ga nekredibilnim, a metodologiju istraživanja subjektivnom. Međutim, to rangiranje, bez obzira na relevantnost, ionako je simbolično, jer govori o tome kako nas drugi doživljavaju i podsjeća nas na ono što godinama osjećamo i vidimo. Ne treba biti politološki obrazovan da bismo shvatili u kojoj mjeri sami odlučujemo o svojoj sudbini te vanjsku i unutarnju politiku prilagođavamo nacionalnim interesima, a u kojoj mjeri „plešemo“ kako netko drugi svira. A čak i na temelju površne analize medija možemo uočiti koliko naši lideri „teže“ u globalnoj igri moći, odnosno koliko ih se uvažava i pozorno sluša. Uostalom, kad ste posljednji put čuli da je Hrvatska pokrenula neku međunarodnu inicijativu (čast predsjednici Kolindi Grabar Kitarović koja nešto pokušava), a koju su prihvatile, podržale i oživotvorile druge članice Europske unije? Kad je to Hrvatska uspjela nešto blokirati, zaustaviti ili barem pridobiti utjecajne prijatelje da to odrade umjesto nje? Kad smo imali jasan stav o nekom važnom međunarodnom pitanju, od izraelsko-palestinskog sukoba do izbjegličke krize, a da nismo išli drugdje po vlastito mišljenje? Ili kad je Hrvatska uspjela ubaciti „svoga čovjeka“ u vrh neke utjecajne međunarodne institucije (izuzmemo li osobna lobiranja pojedinaca mimo znanja državnoga vrha)? Vjerujemo li stvarno da hrvatski glas za europskim stolom vrijedi koliko i onaj, primjerice, Danske, Nizozemske, Belgije ili malenog Luksemburga, koji je Europi dao čak i prvog čovjeka Europske komisije? Sve nam to govori o (ne)moći hrvatske diplomacije! I pritom nam ne može biti alibi veličina teritorija, jer smo veći čak od devet članica EU (uključujući i sve prethodno spomenute države). Prema tome, pravo je pitanje što je to radila naša diplomacija sve ove godine, da bismo se nakon 25 godina hrvatske samostalnosti i tri godine članstva u najprestižnijoj zajednici država i naroda na svijetu našli na periferiji zbivanja! Spomenuto istraživanje tvrdi da su od nas

Upravo sada bismo trebali baštiniti dodatnu moć u međunarodnim odnosima, koju smo priskrbili članstvom u EU. No, po svemu sudeći umjesto da se afirmiramo kao prepoznatljiv subjekt međunarodnih odnosa postajemo sve više objekt (bez obzira na formalna članstva) i drugi nam utječu na položaj i imidž više nego mi sami.

postale utjecajnije u strukturama moći EU čak i neke susjedne države koje su daleko od članstva, što bi nas posebno trebalo zabrinuti.

Apsurd je time veći što znamo da hrvatska ima sjajnih diplomata i da je znala igrati i razigravati na svjetskoj političkoj pozornici čak i u nepovoljnijim okolnostima. A upravo sada bismo trebali baštiniti dodatnu moć u međunarodnim

odnosima, koju smo priskrbili članstvom u EU. No, po svemu sudeći umjesto da se afirmiramo kao prepoznatljiv subjekt međunarodnih odnosa postajemo sve više objekt (bez obzira na formalna članstva) i drugi nam utječu na položaj i imidž više nego mi sami.

Rade li neki naši diplomati za Hrvatsku ili za zemlje u kojima trenutačno obnašaju dužnosti? – s pravom se svojedobno pitala i hrvatska predsjednica. Naime, bilo je pomalo otužno gledati posljednje dvije godine, a posebno posljednjih mjeseci, kako se Hrvatskoj podmeće, kako ju se blati i uvlači u jeftine spletko, elegantno zaobilazi i narušava joj se politički rejting i imidž, a reakcije onih koji su plaćeni da o tome vode računa ili ne postoje, ili su zakašnjele, ili neprimjerene... Posljedice bi, ako se ubrzo što ozbiljno ne promijeni, mogle biti dugotrajne. Pritom i najbolji angažman ministrice vanjskih poslova, koja očito zna svoj posao, nije dovoljan, jer bez jake države i jake Vlade, učinkovitih i domoljubnih diplomata, nema ni uspješne diplomacije. A da ne

moramo otkrivati toplu vodu, svjedoči nam naša Dubrovačka Republika koja je svojedobno imala najbolju diplomaciju na svijetu.

Što bi druge države i narodi dali da su na svome tlu imali jednu Dubrovačku Republiku i kako bi ju tek iskoristili za vlastitu promociju i pozicioniranje u svijetu!? – logično je pitanje koje će vam pasti na pamet dok iščitavate dubrovačku povijest i njezine kuriozitet. Ta je mala državnica stoljećima uspijevala očuvati svoju slobodu i neovisnost na vjetrometini geopolitičkih interesa velikih sila. Dok su drugi u Europi ratovali i nestajali s političke scene, Republika je napredovala i bogatila se, razvijala je gospodarstvo, kulturu i znanost te odgajala velikane svjetskog duha. Stvorila je vještu diplomaciju i utjecajnu špijunsku mrežu, koje su vukle za nos daleko veće države i čiji su nam učinci i danas nedostižni. Imali su najmanju ratnu i najveću trgovačku flotu na Mediteranu. Njezina je trgovačka mornarica po snazi bila treća u svijetu, a među rijetkima su trgovali i sa Istokom i Zapadom. Zahvaljujući vještom posredovanju i trgovini stvorili su blagostanje, koje su vješto skrivali pred nezvanim gostima. Imali su jedinstven način vladanja. Statut su objavili daleke 1270. godine, kao temelj pravnog poretka oslanjajući se na samosvojnost i tradiciju. Uspjeli su iskorijeniti korupciju i nepotizam, stvoriti političko uređenje koje je jamčilo pravednost u društvu (Govorili su da pravda rađa slogu i njeguje mir, te da je Dubrovnik utvrđen zakonima kao i zidinama!). Izgradili su monumentalne kamene zidine (jedno vrijeme svatko tko je dolazio u grad morao je sa sobom donijeti kamen primjere ne veličine), koje danas predstavljaju jednu od najpoznatijih europskih kulturnih atrakcija. Još u srednjem vijeku su imali kanalizaciju (1296.), prvi su uveli karantenu za putnike (1377.), ukinuli su ropstvo i prijevoz robova daleke 1416., čak 400 godina prije Engleske. Među prvima su priznali neovisnost Sjedinjenih Američkih Država (1783.). Objavili su prvi europski priručnik o trgovini i knjigovodstvu (Benedikt Kotruljević, 1458.). Dubrovački pomorski zakon o osiguranju (1568.) najstariji je u svijetu. Otvorili su prvo sirotište u Europi (1432.). Njihova ljekarna Male braće treća je po starosti u Europi (1317.), ali radi kontinuirano do danas. Godine 1590. otvorili su jedinstvene podzemne silose isklesane u kamenu živcu (Rupe), koje su mogle pohraniti zalihe žita svojim stanovni-

Naša gospodarska i javna diplomacija još su u povojima, kao da ništa nismo naučili od Dubrovčana. Oni su znali da konzulati nisu trošak ako ih se pametno upregne u sustav. Iako je Republika bili tek nešto veća od tisuću četvornih kilometara, u 18. stoljeću su imali više od 85 konzulata diljem svijeta, dakle više nego mnoge velike europske zemlje.

cima za punu godinu dana. Standardi koje su Dubrovčani postigli u kvaliteti življenja bili su nepoznati ostatku Europe još stoljećima. Primjerice, kako bi pobijedili žed izgradili su 1438. jedinstven vodovod, dug gotovo 12 kilometara, koji je završavao spektakularnim fontanama u središtu grada, nazvanim po graditelju Onofriju iz Napulja. I danas je nepojmljivo da je visinska razlika cijele kamene trase vodovoda samo 20 metara. U mnogočemu su bili prvi i posebni... Nisu tražili rješenja u Europi već su ih sami kreirali i nametali trendove ostatku kontinenta.

Budući da je Dubrovnik od sredine 11. stoljeća u tijesnoj vezi s Hrvatskim kraljevstvom i njegovim sljednicama, a od tog doba se u izvorima jasno potvrđuje i hrvatska etnička pripadnost Dubrovčana, samostalna i neovisna Hrvatska bi trebala biti baštinica svih dobrih iskustava i praksi Dubrovačke Republike – od vođenja politike do odnosa prema kulturi. Nažalost, stvarnost nam govori da nije tako. Stoga se zapitajmo što suvremena Hrvatska može naučiti iz tog jedinstvenog fenomena hrvatske i svjetske povijesti. Izabrali smo 15 jedinstvenih dubrovačkih pouka, koje mogu biti nadahnuće našoj vlasti, ali i oporbi: Sloboda i neovisnost su iznad svega - Sloboda i neovisnost se ne prodaju za sva zlata ovoga svijeta; Bez snažnog domoljublja državnih dužnosnika i građana, nema boljitka države; Diplomacija je najjače oružje u međunarodnim odnosima i ne prepušta se slučajnosti; Informacija je moć i njome se itekako može trgovati; Biti mala država je prednost na međunarodnoj pozornici; Važno je što drugi misle o tebi - u prezentacijske vještine i imidž stalno treba ulagati; Zemljopisni i geopolitički položaj na raskrižju svjetova može se unovčiti; Saveznici u politici se mijenjaju sukladno interesima i globalnim okolnostima; Zakona se treba strogo pridržavati i ne smiju se često mijenjati; Vlast je kvarljiva i treba ju ograničiti; Privatni interes treba podrediti javnome, a zajednica je važnija od pojedinca; Treba se boriti protiv kulta ličnosti, iako je nuž-

no poštovati svoje zaslužnike; Kultura i znanost su meka moć države; Treba se stalno prilagođavati – Ne može se živjeti na staroj slavi. I na kraju – jedino je Bog pravi i istinski saveznik, kojem se treba pokoravati i na kojeg se u nevolji možemo osloniti.

„O lijepa, o draga, o slatka slobodo, / dar u kom sva blaga višnji nam je Bog do, / uzroče istini od naše sve slave, / uresu jedini od ove Dubrave, / sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi / ne mogu biti plata tvoj čistoj lipoti.“ Za mnoge su to najljepši stihovi hrvatske književnosti, slavnoga Ivana Gundulića, ali i svjedočanstvo koliko su stari Dubrovčani cijenili slobodu. „Liber-tas“ (lat. Sloboda) je natpis i na dubrovačkoj zastavi. To nije bila tek parola, već glavna pokretačka snaga Dubrovačke Republike i temeljni cilj državnog djelovanja. Za slobodu i neovisnost se žrtvovalo, pregovaralo, dodvoravalo, potplaćivalo... Iako su priznavali tuđe vladare i plaćali im danak da bi ih ostavili na miru, stalno su im davali do znanja kako to čine ne pod prisilom, već slobodnom voljom. Francuski konzul u Dubrovačkoj Republici André Alexandre Le Maire 1764. je napisao: „Dubrovnik je jedini pronašao tajnu da se podčini mnogima, a da sačuva slobodu. On istodobno priznaje više od jednog gospodara, kako se ne bi pokorio ni jednom“. Istodobno su bili u milosti Bizanta i Rima, potom Turske i zapadnih kršćanskih carstava, a uvijek svoji... Nezadovoljni Mlečanima, čiju su vlast priznavali od 1205, Dubrovnik je 1358. priznao vlast hrvatsko-ugarskoga kralja. U praksi je to značilo formalno dodvoravanje udaljenom vladaru, a u praksi početak stvarne neovisnosti i procvata Republike. Sporazume s Turskom su sklopili daleko prije njihova osvajanja Balkana, što im je dalo snažnu prednost u kasnijoj podjeli karata. Znali su da se saveznici u politici mijenjaju sukladno interesima i globalnim okolnostima, te su mudro predviđali čije vrijeme dolazi. Hrvatska bi po tom pitanju mogla puno naučiti jer smo od međunarodnog priznanja do naših dana, često znali igrati na potpuno krive saveznike i pritom

ostajali kratkih rukava. Doduše, poput starih Dubrovčana, devedesetih smo pokazali koliko cijenimo vlastitu slobodu i neovisnost, podnijevši i veliku žrtvu. No, u miru smo olako izgubili ekonomsku slobodu i neovisnost, došavši u vazalski položaj prema bankama i međunarodnim institucijama, čemu bi se stari Dubrovčani itekako znali oduprijeti.

Dubrovački dužnosnici su se isticali profesionalnošću, ali i domoljubljem. Kako su se žrtvovali za interese zajednice svjedoče mnogobrojni primjeri poklisara, poput Nikolice Bunića i Jakete Palmotića, koji su svjesno prihvatili poniženja i zlostavljanja, zagovarajući dubrovačke interese kod nezasiptnog turskog vezira Kara Mustafe. Zapitajmo se koliko bi naših političara bilo spremno umrijeti za ideale domovine i boljitak svoga naroda!? Ili još bolje - koliko onih koji žele saborsku plaću stvarno vole ovu zemlju i njezine stanovnike? Natpis koji i danas stoji u Kneževu dvoru, a koji kaže

„Zaboravite privatne, brinite se za javne interese”, nije bio tek mrtvo slovo na papiru ili beživotni urez u kamenu: u Republici se podrazumijevalo da za domovinu valja dati sve.

„Dok se skoro svi drugi narodi trude da ratom, silom, mačem, oružjem i prijeverama povećaju svoju vlast, ova dubrovačka općina je mirno i na prijateljski način proširila svoje područje. (...) Oni zbilja s pravom smatraju da je spasonosnije na bilo koji način sačuvati postojeći mir, nego sklopljeni mir narušen nepravdama i štetama, ponovno tražiti.“ – pisao je Filip de Diversis 1440. u svojem djelu *Opis Dubrovnika*, ne krijući iznenađenje kako Dubrovčani samo uz pomoć komunikacije i uvjeravanja podčinjavaju druge i šire svoj utjecaj u globalnoj politici. Dubrovačka diplomacije se smatrala jednom od najučinkovitijih u Europi. Diplomati su se pomno birali, dugo pripremali za službu te su dobivali stroge i jasne upute što im je činiti. Isticali su se znanjem i

mudročću, pregovaračkim vještinama, glumačkim sposobnostima i lukavošću. Kad je trebalo, pred europskim vladarima su i suze ronili kako bi ih ganuli, pred Turcima nisu štedjeli komplimentata, a pred potencijalnom ugrozom bili su široke ruke u darivanju. Izigravajući neutralnost, uz očuvanje slobode, mira i neovisnosti ključna zadaća dubrovačke diplomacije bila je osigurati nesmetanu plovidbu svojim brodovima i zaštititi trgovinske interese. U 12 i 13. stoljeću sklopili su sporazume o trgovini s nizom dalmatinskih, talijanskih i balkanskih gradova, učvrstivši svoj trgovački monopol u gotovo cijeloj jugoistočnoj Europi. U 13. stoljeću trgovali su s Egiptom, Tunisom i drugim sjevernoafričkim krajevima. Dubrovnik svoj procvat u 16. stoljeću duguje baš uspješnoj diplomaciji, koja mu je ishodila gotovo idealan položaj u procjepu interesa velikih sila. Ključan je bio dogovor s Osmanskim carstvom, kojem su plaćali danak i priznavali tobo-

žnju vrhovnu vlast, a u praksi su zadržali slobodu i neovisnost te dobili pravo trgovanja na području cijelog turskog carstva, očuvavši svoja ključne baze na Balkanu, odakle su crpili sirovine za međunarodnu trgovinu. Koliki su imali utjecaj u Osmanskom carstvu svjedoči primjer crkve svete Marije i svetog Vlaha u bugarskom glavnom gradu Sofiji, u narodu poznata i kao dubrovačka crkva, a koja je dugo vremena bila jedina crkva na istoku, gdje su kršćani mogli slobodno služiti svetu misu. Važni trgovinski partneri su im bili Italija i Španjolska, koja im je ujedno bila i istinski zaštitnik u zapadnoeuropskom kršćanskom svijetu.

Naša gospodarska i javna diplomacija još su u povojima, kao da ništa nismo naučili od Dubrovčana. Oni su znali da konzulati nisu trošak ako ih se pametno upregne u sustav. Iako je Republika bili tek nešto veća od tisuću četvornih kilometara, u 18. stoljeću su imali više od 85 konzulata diljem svijeta, dakle više nego mnoge velike europske zemlje. Doduše, za razliku od našeg doba, u sustavu nisu imali islužene političare i stranačke simpatizere, koji nemaju pojma o diplomatskim umijećima, anacionalne tipove koji nemaju osjećaja za vlastitu državu i birokrate koji vole prespavati mandat na nekoj egzotičnoj destinaciji. Dubrovački diplomati su imali mjerljive rezultate, stalno su bili pod povećalom sustava, a pogreške im se nisu opraštale. Dok Europa tek posljednjih petnaestak godina govori kako suvremeni diplomat mora biti gospodarski i PR agent svoje zemlje, oni su to pokazali primjerom pet stoljeća ranije.

Dubrovnik je u srednjem vijeku bio važno špijunsko središte, jer su znali da informacija daje moć i utjecaj. Budući da su se na ovom malom prostoru susretala Turska sa Zapadom, ovdje su boravili špijuni s obje strane kako bi saznali novosti s druge strane. Dubrovčani su vješto posredovali, razmjenjivali i prodavali informacije. Turskoj su prenosili što se događa na Zapadu, a Zapadu što namjerava sultan. Pritom su jasno znali štiti vlastite interese i ponešto prešutjeli. I jedni, i drugi su ih smatrali svojim, no su nadmudrivali i jedne, i druge. Pravo na pogrešku u igri s velikima nisu imali, pa je cijeli obavještajni sustav razrađen do perfekcije. S pravom ih možemo smatrati i zavičajem poslovne špijunaže, a u svoju mrežu su znali upregnuti sve, pa čak i redovnike (benediktinski samostani su građeni na strateškim položajima radi dojava o kretanju brodova na Jadranu).

Bili su svjesni da o vještoj špijunaži ovi se sigurnost i napredak Republike, kao i njezini gospodarski probitci, pa nisu štedjeli novca da dođu do povjerljivih informacija, a prema urotnicima u vlastitim redovima bili su nemilosrdni. Dok su naše obavještajne službe zaokupljene prisluškivanjima političkih analitičara, bilo bi vrijeme da ponešto nauče od Republike i barem mudrije zaštitite hrvatske interese kako u zemlji, tako i u inozemstvu, ako već neće nuditi informacije kao robu.

Dubrovčani su stekli imidž vrlo pouzdanih i korisnih izvora u špijunskom svijetu. A i inače su jako pazili što će drugi o njima misliti te kako će se prezentirati u svijetu. Tako se nisu razmetali bogatstvom kako bi bili percipirani skromnima, nastojali su da ih doživljava kao iskrene, povjerljive i prijateljski nastrojene. Još tada su znali da je imidž sve. S druge strane, taj svoj šarm i karizmu pretvorili su u pravu „meku moć“, kojom su utjecali na druge da čine ono što oni žele, stoljećima prije nego ju je američki teoretičar Joseph Nye uopće definirao. Izdvajanja za kulturu i znanost su bila daleko iznad današnjeg europskog prosjeka, jer su još tada znali da su to ključne poluge kojima mogu osigurati prestiž u međunarodnoj zajednici te dobiti status europske prve lige. Bez toga danas ne bismo imali Sorkočevića, Božidarevića, Nalješkovića, Bunića Vučića, Držića, Boškovića, Gradića, Getaldića, Gundulića, Palmotića i mnogobrojnih drugih Dubrovčana koji i danas svijetom pronose slavu Hrvatskoj. Treba li dodatnih argumenata našoj novoj Vladi prilikom raspodjele novog budžeta!

Stari Dubrovčani su rano shvatili kako je biti mala država prednost u međunarodnoj politici te kako položaj između Zapada i Orijenta nije prokletstvo, već blagoslov, koji se može unovčiti. Neutralna politika, dobar geopolitički položaj i slabljenje Venecije postavili su Dubrovnik u prvoj polovici 16. stoljeća u središte posredničke trgovine između Istoka i Zapada. Dubrovnik je imao mornaricu, koja je brojila čak oko 180 brodova te više 40 tisuća pomoraca. Prevozili su robu stranih trgovaca diljem Sredozemlja, pa čak i do obala Engleske na sjeveru, Indije na istoku te zapadne obale Sjedinjenih Američkih Država na zapadu. Hrvatska danas uopće ne koristi svoj prometni i geopolitički položaj, a to što smo pomorska zemlja uopće nismo pretvorili u snagu. Luke Rijeka i Ploče su neiskorištene, a ključni prometni tokovi nas zaobilaze.

U provedbi zakona su bili nemilosrdni i prijestupnike su strogo kažnjavali. Znali su da mogu opstati jedino ako interes zajednice stave iznad pojedinačnih interesa i to jasno reguliraju pravom. Svjesni da politička legitimacija počiva i na pravnoj tradiciji, pa su rijetko mijenjali zakone. Radije su trpjeli papirnato odstupanje od stvarnosti nego li su tražili izmjene, što bi mogla biti pouka Hrvatskoj, koja u samo jednom mandatu vlade nekoliko puta izmijenila porezne zakone. Lažne svjedoče su posebno kažnjavali i bilježili sramotnim biljegom, a naš je pravosudni sustav izrodio tzv. svjedoče pokajnike, kojima je oprošten kriminal kako bi svjedočili protiv drugih, nerijetko i lažući da spase vlastitu kožu.

Tko se može sjetiti barem jednog kneza Dubrovačke Republike? Osim što su se mijenjali svakih mjesec dana i živjeli odvojeno od obitelji i prijatelja, kako na njih ne bi mogli utjecati (znali su da vlast kvari pa su bili oprezni), nisu podnosili kult ličnosti pa ih nisu pretvarali u nedodirljive veličine, kao što mi danas činimo. Tako uopće nisu podizali spomenike svojim zaslužnicima (iako su znali prepoznati velikane kao što je bio Ruđer Bošković, čija je smrt bila nacionalna žalost). Javno su slavili samo Boga i svece. Prvi Dubrovčanin kojem je podignut spomenik (1633.) u 450 godina samostalnog postojanja Dubrovačke Republike bio je bogati bankar i trgovac Miho Pracat (njegovo poprsje se nalazi u atriju Kneževa dvora), a to je zaslužio nakon što je svoje golemo bogatstvo ostavio u dobrotvorne svrhe. Eto poticaja za naše dobrostojeće poduzetnike, ali i javnosti da zna razabrati prave veličine od političkih napuhanaca.

Na kraju, od Republike možemo naučiti još nešto – stalno se treba prilagođavati. Kad to prestanete činiti vrijeme će vas pregaziti. Baš to se dogodilo i Republici, uz sve druge povijesne nedaće. Isto tako ne može se živjeti samo od stare slave, kao što Dubrovnik desetljećima živi od zidina i baštine svojih predaka. Vrijeme je da iz Dubrovnik opet dođu neke nove vizije i trendovi, a Hrvatska bi konačno mogla postati nova Republika na suvremenoj karti Europe, postajući mudrija, pragmatičnija i odlučnija država u odnosu s drugima i kreiranju bolje budućnosti. Stvarno imamo od koga učiti! Još ako je Bog uz nas, a Dubrovčani su se jedino njemu istinski utjecali – posebno posredstvom zaštitnika svetoga Vlaha – nema razloga strahovati za budućnost. ■

30. obljetnica enciklike „Sollicitudo rei socialis“ pape Ivana Pavla II.

VJERA, RAZVOJ, SOLIDARNOST I STRUKTURE GRIJEHA

UVatikanu je 18. veljače 1988. predočena javnosti socijalna enciklika „Sollicitudo rei socialis“ (Socijalna skrb) pape Ivana Pavla II., koja inače nosi nadnevak 30. studenoga 1987. Tom je enciklikom Papa želio odati počast povijesnoj enciklici „Populorum progressio“ (Razvitak naroda) pape Pavla VI. povodom nje dvadesete obljetnice, te ujedno, još jednom, potvrditi kontinuitet i trajnu vrijednost, ali i potrebu trajne obnove, socijalnog nauka Crkve, koji je „s jedne strane, postojan, jer ostaje potpuno isti: u svome temeljnom nadahnuću, u svojim »misaonim počelima«, u svojim »prosudbenim kriterijima«, u svojim »osnovnim smjernicama za konkretno djelovanje«, a nadasve u svojoj životnoj povezanosti s Gospodinovim evanđeljem.“ Socijalni nauk Crkve je „uvijek nov, jer je podvrgnut nužnim i prikladnim prilagodbama, što ih traže promjene povijesnih prilika.“

Enciklika, osim uvoda i zaključka, sadrži i pet poglavlja: „Novost enciklike Populorum progressio“, „Slika današnjeg svijeta“, „Istinski ljudski razvoj“, „Teološka analiza suvremenih problema“ i „Neke posebne smjernice“. No, dva se izričaja, „**solidarnost**“ i „**strukture grijeha**“, posebice ističu u enciklici „Sollicitudo rei socialis“ i zaslužuju posebnu pozornost, ne samo s teološkog motrišta, već i zbog stanja u Hrvatskoj.

Kršćanstvo je ljubav, praštanje, žrtva, dobrotu, pravednost, tolerancija, itd., ali je i solidarnost, a to se često zaboravlja ili zanemaruje. A taj nedostatak spoznaje o solidarnosti među vjernicima, odnosno osviještenosti o potrebi odgovornosti glede sudjelovanja i aktivnosti na poslanju Crkve najviše šteti samoj Crkvi u Hrvata. „Solidarnost je nesumnjivo kršćanska krijepost“, poručuje papa Ivan Pavao II. i upozorava da ona nije „osjećaj neke neodređene sućuti ili površnog ganuća zbog

patnji tolikih ljudi, bliskih ili udaljenih“, već je „čvrsta i postojana odlučnost zauzeti (!) se za opće dobro, to jest za dobro svih i svakoga, jer svi smo mi uistinu za sve odgovorni“. Nema istinske solidarnosti, ako se ne obazire na siromašne. Načelo solidarnosti ključno je za društveni poredak u cjelini. Bez načela solidarnosti ekonomija, političke znanosti, sociologija ostaju nepotpuni u svojoj biti, čak i ozbiljno hendikepirani, budući da je ono, u stvari, valjano znanstveno načelo, koje se temelji na promatranju ljudske prirode, bez obzira na bilo koju određenu ideološku perspektivu. A, „izopačeni mehanizmi i strukture grijeha (!), mogu se nadvladati jedino oživotvorenjem ljudske i kršćanske solidarnosti, na koju Crkva poziva i koju neumorno promiče. Jedino se tako mogu tolike pozitivne energije potpuno osloboditi u korist razvoja i mira.“ Solidarnost isključuje „izrabljivanje, tlačenje i uništavanje drugih“, već pomaže, kako

Kršćanstvo je ljubav, praštanje, žrtva, dobrota, pravednost, tolerancija, itd., ali je i solidarnost, a to se često zaboravlja ili zanemaruje. A taj nedostatak spoznaje o solidarnosti među vjernicima, odnosno osviještenosti o potrebi odgovornosti glede sudjelovanja i aktivnosti na poslanju Crkve najviše šteti samoj Crkvi u Hrvata.

kaže Papa, da „drugoga - osobu, narod ili naciju - ne promatramo kao neko sredstvo čiju radnu sposobnost i tjelesnu snagu treba iskoristiti uz nisku cijenu, i kad nam više ne koristi, onda ga ostaviti, nego kao nama sličnoga, kao našu pomoć, koji poput nas treba biti sudionikom gozbe života na koju je Bog jednako pozvao sve ljude.“ Istinska solidarnost treba poprimiti „specifično kršćanske razmjere posvemašnje dobrohotnosti, praštanja i pomirenja“. Solidarnost nije dakle „osjećaj neke neodređene sućuti ili površnog ganuća zbog patnji tolikih ljudi, bliskih ili udaljenih. Naprotiv, to je čvrsta i postojana odlučnost zauzeti se za opće dobro, to jest za dobro svih i svakoga, jer svi smo mi uistinu za sve odgovorni.“ Solidarnost bi, dakle, trebala biti moralno sredstvo za postignuće zajedničkog dobra hrvatske države i društva: „U svjetlu vjere solidarnost teži da samu sebe nadiđe, da poprimi specifično kršćanske razmjere posvemašnje dobrohotnosti, praštanja i pomirenja.“ To, na žalost, u Hrvatskoj često ostaje samo na deklarativnoj paroli.

A u svezi sa „strukturama grijeha“, koje Papa spominje na više mjesta u enciklici, bilo je svojedobno mnogo nesporeda i dokazivanja da takvih struktura u Hrvatskoj nema. No, većina uzbuđenih hrvatskih političara, koji su osporavali postojanje „strukture grijeha“, ali i mnogi drugi, koji su tu sintagmu pokušavali objasniti, vidljivo je to čak i iz nekih propovijedi, raznih napisa i nastupa na televiziji i radiju, nisu se potrudili proučiti što pojam „strukture grijeha“ zapravo podrazumijeva. A papa Ivan Pavao II. kaže: „Međutim, kad Crkva govori o grešnim situacijama ili kad društvenim grijesima označava određene situacije ili stanovito skupno ponašanje više ili manje raširenih društvenih skupina ili pak stanovništva cijelih država i blokova, ona zna i proglašava da su ti slučajevi društvenog grijeha plod, gomilanje i sažimanje brojnih osobnih grijeha. Riječ je o posve osobnim grijesima onih koji podržavaju ili izazivaju nepravdu ili izrabljivanje; onih koji, premda bi mogli nešto poduzeti da se izbjegnju, otklone ili barem ograniče određena moralna zla, propuštaju to učiniti iz nemara, straha i lažne solidarnosti, zbog

skrivanja sudioništva ili iz ravnodušnosti onih koji se izgovaraju da nije moguće izmijeniti svijet; također onih koji sebi žele prištedjeti napore ili žrtve izgovarajući se višim razlozima. Prave odgovornosti, dakle, jesu odgovornosti osoba. Neka situacija - a isto tako ustanova, struktura, društvo - sama po sebi nije subjekt čudorednih čina; zbog toga sama po sebi ne može biti ni dobra ni zla.“

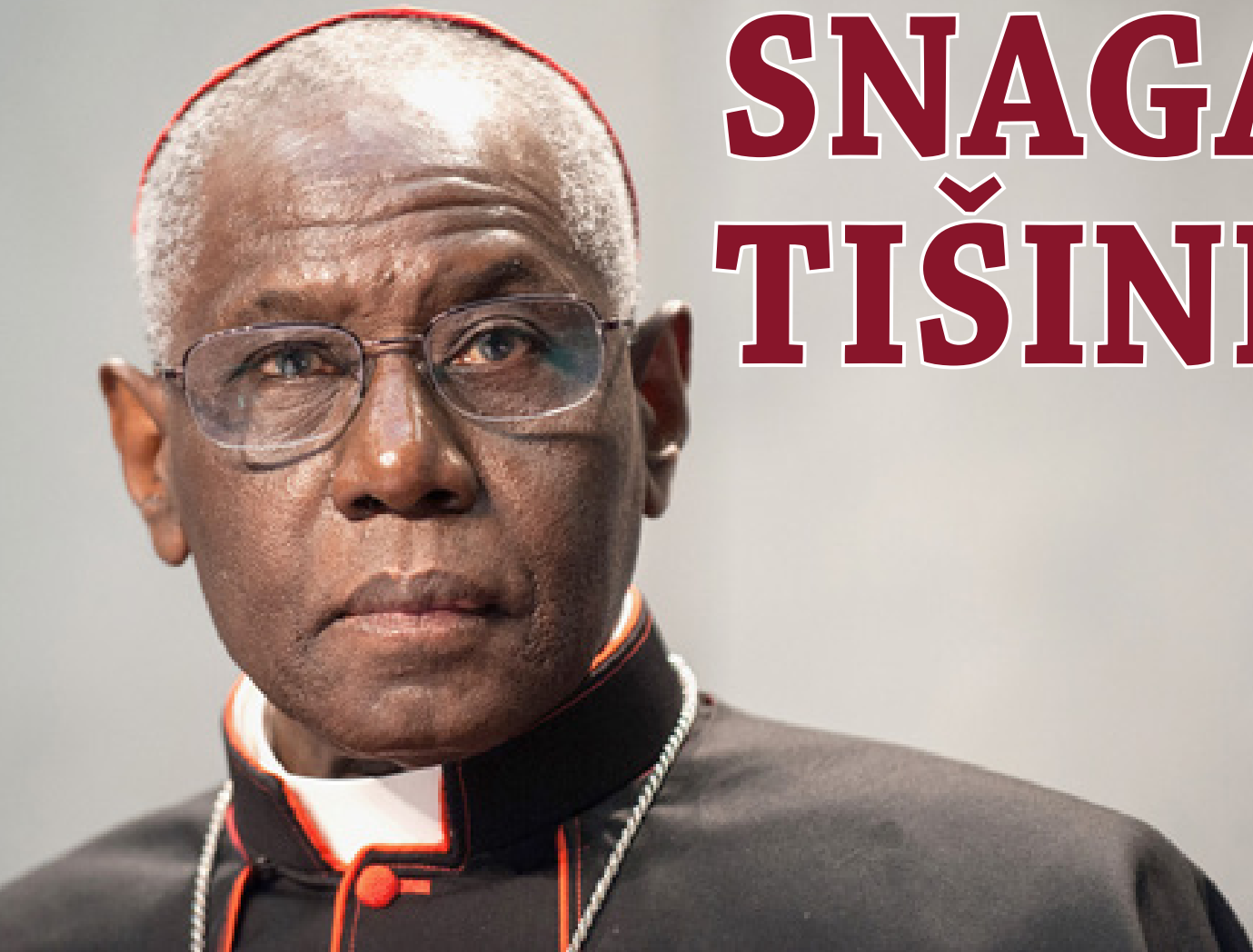
Svatko tko pomnije i dobronamjerno pročita prethodno objašnjenje, zaključit će da su, na žalost, „strukture grijeha“ i te kako postojale u Hrvatskoj, te da postoje i danas. Taj grijeh postoji i u drugim državama, ali je tragedija što se u Hrvatskoj rasplamsao žestoko baš u „svemirskim“ i veličanstvenim trenucima stvaranja hrvatske države, u trenucima, koji su trebali biti iskorišteni i za moralni napredak. „Tu se ne radi samo o protuzakonitim udruživanjima radi stjecanja protupravne imovinske koristi odnosno pljačke“, piše u knjizi „Tužaljke kamenja hrvatske pustinja“ dr. Tonči Matulić, „nego nas problem nužno upućuje i na državne politike koje su uglavljivale nepravedne zakone po kojima je otimačina javnih dobara postala legalna i legitimna.“

Vatru u svezi sa „strukturama grijeha“ je u Hrvatskoj „potpalio“ 1997. u Božićnoj poslanici kardinal Josip Bozanić kad je rekao: „Nagle promjene političkog i gospodarskog sustava omogućile su brzo bogaćenje pojedinaca i sve veće siromašenje brojnih građana. Na djelu su strukture grijeha što su ih omogućili zakoni i propisi, kojima prvotni cilj nije bio opće dobro čovjeka i zajednice. Ovo naše društvo, koje je tranziciju provodilo u prilikama kad je pozornost bila usredotočena na ratna događanja, u ovom posljednjem vremenu pozvano je da hitno preispita teške uvjete u kojima se našao veliki dio pučanstva.“ Zbog toga su uzoritom kardinalu neki krugovi prilijepili etiketu „lijevog biskupa“, odnosno to su mu, kako dobro kaže dr. Matulić „prišile osviještene (!) državotvorne snage, koje su i Crkvu, tj. njezino izvorno poslanje i pastoralno djelovanje zarabljavali okovima državotvornosti, ali zbog mizernih dnevno političkih razloga.“ Na žalost govor o „strukturama grijeha“

je zatim u crkvenim strukturama nestao. Gotovo nitko se ne sjeti, barem na nekoj okrugloj obljetnici, enciklike „Sollicitudo rei socialis“. A zbog društvenih grijeha bio je i jest ponižavan Bog.

A sve „strukture grijeha“ oslonjene na društvene grijeha još uvijek nisu rasrinkane, a najbolje to pokazuje slučaj „Agrokor“. U svezi s aferom „Agrokor“ nameću se mnoga pitanja: Što se sad zna nakon „Agrokorove“ implozije, a da se to prije nije znalo? „Agrokorov“ debakl otkriva osnovne slabosti u hrvatskom suvremenom sustavu korporativnog upravljanja, no, pitanje je gdje se sve nalaze te slabosti? Postoji li uopće način na koji se može u budućnosti zaštititi od takvih događaja, odnosno može li se na vrijeme uočiti procese koji postupno vode u bankrot? Nevjerojatno je da nitko nije uočio i signalizirao što se sprema u „Agrokoru“. Očito je da i korporacije, poput moralno ispravnih osoba, također imaju društvenu odgovornost koja, na žalost, nije dovoljno određena hrvatskim zakonima i propisima. Nije uspostavljen dovoljno razvidni pravni okvir, koji bi dao jasne naznake što korporacije trebaju izbjegavati, a što mogu činiti. Svima je sve jasno i odgovorni su sve znali, ali nisu o tome godinama prije i javno govorili. Izvrsno to ocijenjuje Ines Grbić u jednom komentaru za „Laudato TV“: „I car još uvijek nije sasvim gol. Situacija s Agrokorom nije vrijeme ni prigoda da itko na ista, pa ni na ičije riječi, bude ponosan. No članovi Crkve u Hrvatskoj mogu barem reći da je njihov crkveni pastir sa stolice zagrebačkih nadbiskupa, dalekovidno, s obzirom na sad javno preljevene opasne posljedice poslovanja systemske tvrtke, na društveno značajnoj institucionalnoj, crkvenoj razini, prije 20 godina upozoravajuće izrekao ono o čemu su upravljački faktori i mediji, baš u vezi Agrokoru, šutjeli, a danas su svjesni mali i veliki.“

Postojanje „strukture grijeha“ se, kako kaže Papa, „odražava i na razvojni proces naroda, čije zaostajanje ili sporost moramo prosuđivati i u tome svjetlu.“ Ta se činjenica u Hrvatskoj zanemaruje. Vjernici bi trebali više razmišljati i djelovati u skladu s porukom pape Ivana Pavla II.: „Ljudsko biće je posve slobodno jedino ako nađe sama sebe, u punini svojih prava i obveza; isto treba reći i za društvo kao cjelinu. Glavna zapreka koju valja svladati kako bi se postiglo pravo oslobođenje jest grijeh i strukture koje on stvara umnažajući se i šireći se.“ ■

SNAGA TIŠINE

Kardinal R. Sarah već je objavio svoju svjetsku uspješnicu Bog ili ništa 2015., a prošle je godine objavio drugu knjigu razgovora s istim sugovornikom, Nicolasom Diatom. Riječ je o čudesnoj knjizi sa zadivljujućom duhovnom dubinom koja nam omogućuje stupiti u srce Božje tajne. Naime, tišina je nužni preduvjet za bilo kakav/koji susret s Gospodinom, i u osobnom duhovnom životu kao i u bogoštovlju. Knjiga je susret s produhovljenom osobom u kome se daje osjetiti Božja prisutnost.

Koju ulogu pripisujete tišini u našoj latinskoj liturgiji? Gdje je i u čemu je vidite, te kako možete pomiriti tišinu i aktivno sudjelovanje u bogoslužju?

Naše se riječi gube, nestaju pred Božjim veličanstvom. Tko bi se osmjelio uzeti riječ pred Svevišnjim, Svemoć-

Veliku je pozornost izazvao kardinal Robert Sarah sa svojim novim intervjuom u kome dobro nam znani pročelnik Zbora za bogoštovlje i sakramente upozorava: „Srljamo u opasnost svesti svete tajne na prozaične i jeftine osjećaje“. Hrvatski prijevod slijedi njemačku inačicu toga intervjua.

Francuski prijevod razgovora može se naći na La Nef 285/10, 2016. Donosimo dio opsežnog razgovora, cijeli intervju možete pročitati na: www.trecidan.hr

nim? Sv. Ivan Pavao II. gledao je u tišini bit svakoga molitvenog stava, jer tišina ispunjena poklonstvenom prisutnošću očituje „ponizni prihvata granica stvaranja pred beskrajnom transcendencijom Boga koji se ne prestaje objavljivati kao Bog ljubavi“. Odbacivati tišinu ispunjenu pouzdanim strahopoćitanjem i klanjanjem znaćilo bi odbacivati Božju slobodu da nas zahvati svojom ljubavlju i svojom prisutnošću. Sveta je tišina i šutnja ono mjesto gdje možemo Boga susresti, jer mu pristupamo s ispravnim stavom ćovjeka koji se dršćuci suspreže, ali ipak s pouzdanjem naća. Mi svećenici trebali bismo nanovo izućiti to djetinje strahopoćitanje pred Bogom i svetost našega odnosa prema Njemu. Moramo iznova naućiti drhtati od ćuđenja pred Božjom svetošću i nećuvenom milošću našega svećenistva (tj. mysterium tremendum et fascinatum, prim.naša).

Sveta tišina vjerničko je dobro, a klerici ih ne bi smjeli lišavati toga dobra ili im uskraćivati to dobro! Tišina je gradivo od koga moraju biti satkana naša bogoslužja. U njima ništa ne smije narušavati ozračje tišine koja je njihova naravna klima.

Šutnja nas uči značajnom pravilu duhovnoga života: prisnost ne promiče intimnost, naprotiv: pravilan i ispravan odmak uvjet je za zajedništvo. U klanjanju se čovječanstvo zapućuje prema Ljubavi. Sveta tišina otvara se prema mističnoj tišini koja je bremenita ljubavnom intimnošću. Ujarmljeni u svjetovni um zaboravili smo da su Sveto i bogoštovlje jedine ulazne dveri u duhovni život. Ne oklijevam se čak i zakleti da je sveta tišina temeljni zakon i pravilo svakoga liturgijskoga slavlja.

Ona nam naime dopušta stupiti kao sudionici u slavljenje misterija. Drugi vatikanski sabor naglašava kako je tišina izvrsno sredstvo koje promiče sudjelovanje Božjega puka u liturgiji.

Koncilski su oci htjeli pokazati što je istinsko, pravo liturgijsko sudjelovanje: Ulazak u Božji misterij. Pod izlikom omogućavanja lakšega pristupa Bogu neki tu htjeli da u liturgiji bude sve neposredno zorno, racionalno, horizontalno i ljudsko. Na taj način srljamo u rizik svesti sveti misterij na ugodne osjećaje. Pod izlikom pedagogije neki svećenici dopuštaju sami sebi beskrajne površne i horizontalne komentare i pojašnjenja. Da nisu možda ti pastiri u strahu kako bi tišina pred Presvetim mogla zbuniti vjernike? Nisu li oni možda uvjerenja kako je Duh Sveti nesposoban otvoriti srca ljudi za božanske misterije te na njih izliti svoje svjetlo i svoje duhovne darove i milost?

Sv. Ivan Pavao upozorava nas da čovjek postaje sudionikom Božje prisutnosti prije svega time „što se daje odgojiti za tišinu u klanjanju, jer na vrhuncu Božje spoznaje i iskustva nalazi se njegova apsolutna transcendencija“.

Sveta tišina vjerničko je dobro, a klerici ih ne bi smjeli lišavati toga dobra ili im uskraćivati to dobro!

Tišina je gradivo od koga moraju biti satkana naša bogoslužja. U njima ništa ne smije narušavati ozračje tišine koja je njihova naravna klima.

SVETA ŠUTNJA

Ne postoji li stanoviti paradoks u tome, s jedne strane naglašavati nužnost tišine u liturgiji, a s druge strane priznavati istočna bogoslužja koja nemaju trenutke tišine ni šutnje, a ipak su napose lijepa, sakralna i u molitvenom predanju?

Vaša je primjedba racionalna i pokazuje da nije dostatno propisivati „trenutke tišine“ da bi liturgija bila natopljena svetom šutnjom.

Tišina je stav duše. Ne postoji stanka između dva obreda, sve je samo i naskroz obred.

Da, zacijelo, istočni obredi ne predviđaju vremena tišine za vrijeme Božanske liturgije. Međutim, oni imaju ništa manje intenzivno iskustvo apofatične dimenzije molitve naspram „neizrecivoga, neshvatljivoga i nepojmljivoga“ Boga.

Božanska je liturgija uronjena u misterij. Kod nas je zapadnjaka, „latina“ šutnja zvučni ikonostas. Tišina je mistagogija, omogućuje nam stupiti u misterij a da ga ne obeščastimo. Govor misterija u liturgiji tihi je govor. Tišina ne skriva, ona razotkriva, objavljuje u dubinama.

Sveti Ivan Pavao II. uči nas da se „misterij stalno skriva, da se prekriva šutnjom, kako bi se izbjeglo da se na mjesto Boga (po)stavi nekakav idol“. Htio bih konstatirati kako je danas za kršćane vrlo velika opasnost postati idolopoklonicima. Kao uznici i zarobljenici buke te beskonačnih ljudskih razgovora nismo daleko od toga da razvijemo nekakvo bogoslužje na našoj vlastitoj razini, da načinimo Boga prema svojoj slici. Kardinal Godfried Daneels je dobro primijetio da „zapadna liturgija, kako se danas prakticira, ima glavnu pogrješku,

tu, naime, što je brbljava“. U Africi, svećenik Faustin Nyobayré iz Ruande veli kako površnost ne šteti liturgiju pa ni naoko vjerske skupove, s kojih se čovjek vraća većma kao bez duše i daha te sav u znoju, a ne odmoren ili ispunjen onim što se slavilo, da bi se moglo bolje živjeti i svjedočiti“. Slavlja su katkad preglasna i zamorna. Liturgija je bolesna. Najuočljiviji simptom te bolesti jest sveprisutnost mikrofona. Mikrofon je do te mjere prijeko potreban da se čovjek pita, kako se uopće prije otkrića mikrofona moglo slaviti liturgiju!

Izvanjska buka te buka u vlastitoj nutrini otuđuju nas od nas samih. U galami i buci čovjek može utonuti jedino u banalnost. Naime, površni smo u onome što govorimo, izgovaramo šuplje fraze i priče, govori se bez kraja i konca, i doкле god ima bilo što, što se može izreći, suočeni smo s neke vrsti neodgovorna zamršena klupka dosjetki i riječi koje ubijaju. Površni smo i u onome što činimo: živimo u banalnosti, a pritom bismo željeli i tražimo za sebe da smo umni i moralni, te u tome ne nalazimo ništa neobična ili izvanredna.

Često izlazimo iz svojih crkava nakon bučne i površno slavljene liturgije, a da se nismo susreli s Bogom niti pronašli nutarnji mir koji nam On želi darovati.

Nakon Vašega predavanja prošle godine u srpnju u Londonu zagovornik ste usmjerenja liturgije prema istoku („ad orientem“) i htjeli biste vidjeti da se to prakticira u našim crkvama: Zašto je to toliko značajno? I kako biste željeli da se provede ta promjena?

Tišina nas stavlja pred bitno pitanje u liturgiji. Liturgija je po sebi mistična. U onoj mjeri u kojoj se približavamo njoj glasna, bučna srca, poprima i liturgija površni i ljudski karakter. Liturgijska tišina radikalna je i bitna dispozicija. Ona iziskuje i traži obraćenje srca. obraćenje etimološki znači „zaokret“, okrenuti se, (pre)usmjeriti se prema Bogu. U liturgiji ne postoji istinska ni prava tišina ako nismo cijelim svojim srcem usmjereni prema Gospodinu. Moramo se okrenuti, obratiti, učiniti zaokret prema Gospodinu kako bismo Njega vidjeli, promatrali Njegovo lice te pali na koljena u poklonstvenu stavu do Njegovih nogu. Imamo dobar primjer: Marija Magdalena mogla je prepoznati na uskrsno jutro Gospodina Isusa jer se okrenula prema Njemu: „Uzeše Gospodina moga, ne znam gdje ga staviše“. „Haec cum dixisset, **conversa est retrorsum** et videt Jesum stantem –

Površni smo i u onome što činimo: živimo u banalnosti, a pritom bismo željeli i tražimo za sebe da smo umni i moralni, te u tome ne nalazimo ništa neobična ili izvanredna. Često izlazimo iz svojih crkava nakon bučne i površno slavljene liturgije, a da se nismo susreli s Bogom niti pronašli nutarnji mir koji nam On želi darovati.

Nakon tih riječi ona **se okrenu** i vidjela je Gospodina Isusa gdje stoji“ (Iv 20,13-14).

Kako možemo zauzeti taj stav, usmjereni prema Gospodinu, ako se svi zajedno, fizički, i svećenik i vjernici, ne okrenu prema Gospodinu koji dolazi, prema istoku koga simbolizira crkvena apsida, gdje je Krist na križu – svome prijestolju.

Ta vanjska orijentacija (tj. „istočenje“) vodi nas u nutarnje koje ona simbolizira. Od apostolskih vremena kršćani znaju za taj oblik molitve. Nije riječ o tome okrenuti leđa puku, nego gledati prema istoku, biti zagledan u Gospodina koji dolazi.

Taj oblik molitve promiče tišinu. Svećenik koji slavi nije u napasti imati monopol nad riječi. Pred Gospodinom on je manje u kušnji postati profesor koji za vrijeme cijele svete Mise drži predavanje te od oltara pravi pozornicu na kojoj nije više u žarištu križ nego mikrofon! Svećenik mora biti svjestan toga i posvijestiti sebi da on nije ništa više osim sredstva u rukama Isusa Krista, sredstvo koje mora zašutjeti da bi stvorio prostor za RIJEČ, te da sve ljudske riječi djeluju smiješno pred jednom VJEČNOM RIJEČI.

Uvjeren sam da će svećenici govoriti drukčijim glasom budu li slavili euharistiju prema istoku. Tada smo u velikoj mjeri manje u napasti poimati sebe, kako veli papa Franjo, kao glavne čimbenike.

Bitno je shvatiti da se ovaj legitimni i poželjni način slavljenja euharistije ne smije nametati kao revolucija. Znam da je na mnogim mjestima dobro pripremljena kateheza omogućila vjernicima prihvatiti i usvojiti usmjerenje prema istoku te su naučili to cijeliti. Moja je

žarka želja da to pitanje ne preraste u ideološki sukob ili boj između stranaka. Riječ je o našem odnosu prema Bogu.

I kao što sam nedavno u jednom osobnom susretu sa Svetim Ocem imao prigodu reći, ovo nije ništa drugo nego poticaji koji izviru iz moga srca ispunjena brigom za dobro vjernika. Nije mi stalo do toga da jednu praksu suprotstavim drugoj. Ako iz postojećih materijalnih datosti nije moguće slaviti euharistiju prema istoku, na oltar je nužno postaviti dobro vidljivi križ kao referentnu (odnosnu) točku za sve. Krist na križu jest KRŠĆANSKI ISTOK.

JEDINSTVO LITURGIJE

Gorljivi ste zagovornik i branitelj koncilске konstitucije o liturgiji i duboko žalite što se loše primjenjuje. Kako to tumačite s odmakom od 50 godina? Nisu li crkveni autoriteti prvi i odgovorni za to?

Vjerujem da koncilске dokumente premalo čitamo u duhu vjere. Fascinirani, opčinjeni onim što Benedikt XVI. naziva „Koncil medija“ podvrgavamo sve dokumente ljudskoj lektiri tražeći lomove i oprjeke na mjestima gdje bi se katoličko srce moralo truditi otkrivati i pronalaziti obnovu u kontinuitetu. Više nego ikada mora nas voditi nauk Sabora sadržan u *Sacrosanctum Concilium*. Vrijeme je napokon dati se poučiti od Sabora, namjesto da ga koristimo kako bismo opravdali svoja vlastita nastojanja oko kreativnosti ili da bismo branili svoje ideologije služeći se svetom liturgijom kao oružjem.

Samo jedan jedini primjer: Drugi vatikanski sabor na predivan je način definirao opće svećeništvo svih vjernika snagom krštenja. Tu je naša snaga prinostiti sebe s Kristom Ocu kako bismo postali u Isusu „žrtva živa sveta i neokaljana“. Tu imamo teološki temelj istinskoga sudjelovanja u liturgiji.

Ta duhovna zbilja morala bi se živjeti napose za prikazanja. U tom trenutku, kad se cijeli kršćanski puk prinosti kao žrtva, ne mimo ili pored Krista, nego u Njemu, kroz Njegovu žrtvu koja se ostvaruje za pretvorbe. Obnovljeno iščitavanje Sabora moglo bi nam pomoći izbjeći da se naša prikazanja/prinos darova ne unakazuju raznim prinosima koja imaju u sebi više folkloru nego liturgije. Zdrava hermeneutika kontinuiteta mogla bi nas dovesti u situaciju da u svjetlu Drugoga vatikanskoga sabora ponovno sa svim častima i poštovanjem uvedemo stare

molitve koje su se molile za ofertorij/prikazanje darova.

Vi upućujete na od Vas željenu „reformu reforme“ (br. 257). U čemu bi se ona prvenstveno sastojala? Odnosi li se ona na oba oblika rimskog obreda ili samo na redovni obred?

Liturgija zbog veće vjernosti svojoj istinskoj mističnoj naravi treba trajnu reformu. Zapravo je duhovna nužda ono što se danas naziva „reforma reforme“, da se poslužimo jednim izrazom iz nauka Benedikta XVI. Ona se odnosi na oba oblika rimskoga obreda.

Odbacujem pokušaje, upotrijebiti naše doba da se jedna liturgija suprotstavlja drugoj, ili obred svetoga pape Pavla V. protiv obreda bl. Pavla VI. Riječ je o tome kako stupiti u veliku tišinu liturgije. Čovjek se treba dati obogatiti svim liturgijskim oblicima, latinskim ili istočnim. Zašto se ne bi izvanredni oblik otvorio onomu što je nastalo i rodilo se kao bolje iz liturgijske reforme Drugoga vatikanskoga sabora? Zašto ne bi redoviti, uhodani oblik nakon Sabora i reforme ponovno otkrio stare molitve za ofertorij/prikazanje, ulazne molitve ili zašto ne uvesti i malo tišine za vrijeme mnogih dijelova kanona?

Bez kontemplativnoga duha ostaje liturgija obična prigoda za razdore prepune mržnje te ideološke rovovske bitke, javna ponižavanja slabih sa strane onih koji za sebe traže ili posjeduju autoritet, dok bi liturgija morala biti mjesto našega jedinstva i zajedništva u Gospodinu. Čemu borba jednih protiv drugih i čemu se međusobno prezirati? Naprotiv, liturgija bi nas morala sve približavati *k jedinstvu u vjeri i spoznaji Sina Božjega, k savršenom čovjeku, k mjeri veličine punine Kristove... te živeći u ljubavi držimo se istine dok svi ne urastemo u Krista, koji je Glava*“ (Ef 4,13-15).

TIŠINA – NOSITELJICA BOŽJE PRISUTNOSTI

Kako možemo u aktualnom liturgijskom kontekstu latinskoga svijeta nadići nepovjerenje koje gaje neki pristasahe obaju liturgijskih oblika istoga rimskoga obreda, te koji odbijaju slaviti u drugom obredu pa jedni na druge ponekad gledaju sa stanovitim prijezirom?

Kvariti liturgiju znači kvariti naš odnos s Bogom te kvariti izričaj naše kršćanske vjere. Kardinal Journet sa sigurnošću je tvrdio: „Liturgija i kateheza dvije su hvataljke kliješta kojima Đavao želi istrgnuti vjeru kršćanskom puku

te se domoći Crkve kako bi je smlavio, uništio i na kraju razorio. I danas veliki Zmaj, Sotona leži i reži pred Ženom, Crkvom, vrebajući, uvijek spreman da joj proguta Dijete“. Da, štoviše, Đavao nas želi suprotstaviti u srcu samoga sakramenta jedinstva jedne nasuprot drugih i u bratskom zajedništvu. Vrijeme je okončati prijezir, nepovjerenje i sumnjičenja. Vrijeme je ponovno otkriti katoličko srce. Vrijeme je ponovno u zajedništvu otkriti ljepotu liturgije, kako nam preporučuje papa Franjo, jer „ljepota liturgije zrcali“, kako on kaže, „slavu našega Bog koja sja u njegovu živom i utješnom puku“ (Propovijed za Misu sv. Krizme, 28. ožujka 2013.).

Kako ste doživjeli svoj boravak u Velikoj kartuziji?

Bogu sam zahvalan da mi je iskazao tu izvanrednu milost. Kako bih mogao prešutjeti zahvalnost svoga srca spram velikog priora Kartuzije dom Dysmasa de Lassus za njegovo toplo gostoprimstvo. Htio bih najponiznije moliti za oprost zbog svih smetnji koje sam možebit uzrokovao njemu svojim boravkom ondje. Velika kartuzija Božja je kuća. Ona nas (uz)diže k Bogu i nosi pred Njegovo lice.

Sve je žrtvano da bismo se susreli s Bogom: Ljepota prirode, stroga jednostavnost mjesta, šutnja, samoća i liturgija. Premda imam običaj moliti noću, duboko me se dojmio noćni časoslov u Velikoj kartuziji: Tama bijaše čista, tišina bijaše nositeljica jedne prisutnosti, Božje prisutnosti. Noć nam je skrivala sve, ona je izolirala jednog od drugoga, ali je ona istodobno sjedinjavala naše glasove i naš hvalopoj, ona je usmjeravala naša srca, naše poglede i naše misli da ništa drugo ne gledaju i ne vide nego Boga. Noć je majčinska, dragocjena i pročišćavajuća. Tama je poput vrtka iz koga izranjamo oprani, smireni, i dublje sjedinjeni s Kristom i drugima. Regenerira nas kad provodimo dobar dio noći u molitvi. To nas preporuča. Tu zbilja postaje Bog naš život, naša snaga, naša sreća, sve naše. Čutim veliko divljenje prema svetom Brunu koji je poput proroka Ilije tolike duše doveo na ovo Božje brdo kako bi čuli i vidjeli, osjetili „glas tihoga šapata“ te kako bi ih taj glas oslovio, glas koji i nama govori: „Što radiš ovdje, Ilija?“ (1 Kr 19,11-13). (Pitanja je postavljao Christophe Geffroy a razgovor je objavljen u časopisu *La Nef* u listopadu 2016.) ■

KRAKOW

ODGOVOR NA TJESKOBU I OČAJ

Krakow je jedan od najstarijih poljskih gradova, snažno kulturno i administrativno središte, ali i važna točka na duhovnome zemljovidu u kojoj je sublimirano snažno iskustvo katoličke vjere. Prema legendi grad je osnovao vojvoda Krak koji je na tom mjestu ubio zmaja. Prvi povijesni spomen grada datira iz 966. godine kad ga je židovski putopisac Abraham ben Jacob opisao kao značajno trgovačko naselje. Krakow je bio glavno naselje slavenskog plemena Vislani, a kratko vrijeme je bio dio Velikomoravske Kneževine, te prijestolnica Poljske do 17. st. kao i jedan od centara znanosti i kulture centralne Europe. Zbog tih razloga kao i sačuvanog arhitektonsko umjetničkog bogatstva Krakow je i uvršten na listu svjetske baštine UNESCO-a. Na prostoru današnjeg Krakowa su živjeli i Bijeli Hrvati, preci današnjih Hrvata. Više se o povijesti Krakowa može pročitati na internetu ili u enciklopedijama, ali ovo što slijedi želi aktualizirati posebno duhovni značaj ovog grada i traži malo više pozornosti. Radi se o – uvjetno rečeno – pripremama za Svjetski dan mladih koji

Ivan Pavao II. sve je to znao i zbog toga je želio „univerzalizirati“ poruku Božanskoga milosrđa dobivenu u Krakowu kao odgovor na tjeskobu i očaj izazvane užasima 20. stoljeća. Biblijski Bog, Bog bezgraničnog milosrđa, bio je jedini stožer i oslonac kojemu se teret 20. stoljeća mogao predati na iskupljenje.

će se u kolovozu održati baš u Krakowu. Ujedno papa Franjo proglasio je Godinu milosrđa, a milosrđe i Milosrdni Isus su neodvojivo povezani s Krakowom, gdje će uskoro dolaziti stotine tisuća hodočasnika. Papa Franjo je umnožio dva događaja i stvorio *par excellence* program, plan i poticaj za sve vjernike u ovoj 2016. godini.

Posebno je interesantno promišljanje kanadskog pisca, svećenika o. Raymonda de Souze koji je katoličkoj javnosti još prije dvije godine podsvijestio da je „Krakow izvorište, duhovni epicentar svijeta i da se dvadeseto stoljeće dogodilo u Krakowu.“ Na temelju ovog poticaja američki katolički pisac, sveučilišni profesor George Weigel ovih objavio je Vodič kroz Krakow

– grad svetaca pod naslovom „*City of Saints: A Pilgrimage to Johan Paul II's Kraków*“ a na svom twitteru ide tragom o. Souze, pojašnjava značaj Krakowa i njegovih svetaca. Vrijedno je to promeditirati i upitati se što u duhovnom smislu i za našu budućnost znače poruke iz Krakowa?

Svima je iz povijesti znano kakva je mučenička paradigma Krakow. Tamošnje pučanstvo teško je stradalo pod nacistič-

kom, ali i pod komunističkom okupacijom. Interesantno: zlo najgore vrste i mučeništvo u Auschwitzu – Birkenau dogodilo se svega nekoliko desetaka kilometara dalje prema zapadu. I iz Krakowa su kretali vlakovi prema tom strašnom logoru, a jednu od takvih priča donosi i Steven Spielberg u filmu „Schindlerova lista“ koji se više od dva mjeseca snimao baš u Krakowu. Onda kao šlag nad već učinjeno nacističko zlo dolaze komunisti – narodni heroji i zaslužnici – pa u blizini Krakowa grade *grad bez Boga* - Nowa Huta, kao osvetu za to što je tamošnje stanovništvo na lažnim komunističkim izborima glasovalo mimo očekivanja komunističkih vlastodržaca. Komunistički ideolozi željeli su stvoriti novog i bezbožnog čovjeka krivo misleći da mogu kontrolirati čak i čovjekovu dušu.

„No, uz Krakow nisu vezane samo crne i tragične vijesti, jer u tom je istome gradu dan jasan Božji odgovor na nikad prije u svijetu tako viđenu ljudsku zloću koju je donijelo 20. stoljeće. Tako je rođeno viđenje Božanskog milosrđa koje se stopilo s vjerničkom maštovitošću dotad nepoznate poljske redovnice, sestre Faustine Kowalske. No ima još nešto: upravo je iz Krakowa došao i čovjek koji je poruku Božanskoga milosrđa sestre Faustine pronio svijetom. Kao mladić, taj je čovjek često prolazio pokraj samostana sestre Faustine po ledu zimskome vremenu, obuven samo u klompe i siromašno odjeven, na putu za posao kao manualni radnik.“, napominje o. Souza.

Kada je dvadeset godina poslije Karol Woytila postao biskup, zauzeo je se za kauzu sestre Faustine i pomogao razjasniti nerazumijevanja koja su u Rimu postojala oko duhovnoga dnevnika te redovnice i koja su priječila širenje pobožnosti prema Božanskome milosrđu po svijetu. Na koncu je taj isti čovjek, postavši rimskim biskupom, Faustinu proglasio blaženom 18. travnja 1993., a svetom u Rimu 30. travnja 2000. riječima: „Isus te izabrao da cijelom svijetu naviještaš njegovo nedokučivo milosrđe“. Potaknut mističnim napucima iz knjige Sv. Faustine, Ivan Pavao II. je ustanovio svetkovinu Božanskog milosrđa na Bijelu nedjelju na koju je i blaženo umro 2005. kao predvodnik i najveći štovatelj te pobožnosti. Sv. Faustina zaštitnica je djece, siromašnih obitelji, kućnih pomoćnica, kuharica i kuhara, vrtlara, portira, djevojaka i mladića koji žele u samostan te poljskog grada Lodza. Spomendan joj je 5. listopada.

Dobro je zaključio Raymond de Souza da se višeznačnost, muka i herojstvo, dvadesetog stoljeća najbolje iščitava baš u Krakowu.

„Također valja zapamtiti, da su neki negodovali uoči Faustine kanonizacije zbog toga što je Ivan Pavao II. navodno privilegirao jedinstveno poljsko iskustvo katoličke pobožnosti stavljajući upravo Božansko milosrđe u središte *Velikoga jubileja 2000.*“, pojašnjava o. Souza. No, te primjedbe su, srećom, bile samo površni pokušaji zaustavljanja procvata Crkve i duhovnosti. Ivan Pavao II. imao je – pa proživio je sve to - snažan uvid u to kako su dva oblika totalitarizma 20. stoljeća narušila moralno i društveno tkivo čovječanstva. Znao je značenje gulaga i nacističkih logora smrti, svjedočio je zastrašujućoj gladi u Ukrajini, ali i genocidu što ga je izvršila kineska „kulturna revolucija“ i zločinu koji je nad Hrvatima počinila komunistička vlast. Sve ovo nabrojano, ali još puno toga nespomenutog nametnulo je čovječanstvu 21. stoljeća stravičan teret krivnje. „Komu ispovjediti te užasne zločine i te grijeh, koji su stoljeće na početku zamišljano da bude obilježeno neograničenim ljudskim napretkom, pretvorile u pravu klaonicu? Kako iskupiti krivnju nagomilanu tolikim zločinima?“, pita se o. Souza i

proročki dodaje da se „odgovor za naše vrijeme događa upravo tamo – u Krakowu!“.

O. Souza u priču uvodi i Aleksandra Solženjicina - još jednog čovjeka koji je povijest iščitavao kroz slavenske kulturne leće – i koji je ustvrdio da su se „jedinstveni užasi 20. stoljeća dogodili jer su ljudi zaboravili Boga“. Ovaj poznati ruski pisac i kroničar rekao je u svome predavanju 1983. prigodom primanja nagrade od američke zaklade „John Templeton“ i ovo: „Podbačaj ljudske savjesti, lišene njene božanske dimenzije, bio je odlučujućim čimbenikom svih najvećih zločina ovoga stoljeća.“ Francuski teolog Henri de Lubac rekao je nešto slično: „Dvadeseto je stoljeće dokazalo da ljudi uistinu mogu uspostaviti svijet bez Boga. Međutim, bez Boga mogu ga uspostaviti tako da se međusobno suprotstavljaju i sukobljavaju.“

Ivan Pavao II. sve je to znao i zbog toga je želio „univerzalizirati“ poruku Božanskoga milosrđa dobivenu u Krakowu kao odgovor na tjeskobu i očaj izazvane užasima 20. stoljeća. Biblijski Bog, Bog bezgraničnog milosrđa, bio je jedini stožer i oslonac kojemu se teret 20. stoljeća mogao predati na iskupljenje. ■

UTJELOVLJENJE U LJEPOTI

Filozof i umjetnik bliski su po onom što ljube, kao i po svojim ciljevima. I jedan i drugi prisno se bave viđenjem stvari onakvima kakve jesu. No, umjetnost rastavljena od filozofije promeće se u praksu narcisoidnosti. Jezik filozofije prečesto postaje mrtvi hropac, ukoliko izgubi svoje utjeloviteljske oblike, baš one što ih umjetnost može podariti nevidljivim apsolutima. Budući da ljudska umjetnost nije oponašanje prirode, već odraz božanskog stvaralaštva, istina i dobrota uvijek moraju prezati ka utjelovljenju u ljepoti. Opisujući njihov odnos, Hans Urs von Balthasar koristi se metaforom sestrinstva: „Naše današnje prilike pokazuju kako ljepota zahtijeva barem toliko odvažnosti i odlučnosti koliko i dobrota i istina. Ljepota neće dopustiti da je odijele i prognaju iz društva svojih dviju sestara, a da ih ne odvede sa sobom u tajanstvenom činu odmazde. Možemo biti sigurni kako svaki onaj koji prezire njeno ime - kao da je riječ tek o pukome ukrasu malograđanske prošlosti - više ne može moliti, a doskora više neće biti u stanju niti ljubiti.“

Kada se ljepota ukloni iz domova i s radnih mjesta - i što je najgore s mjestâ u kojima se odvija bogoštovlje - istinski počinje raspadanje ljudske osobe. Gdje je i kako taj postupak započeo u zapadnjačkoj uljudbi? Sve do kasne renesanse crkvena je umjetnost bila glavnom oblikovateljicom kršćanskoga smisla za stvarnost, kao i čovjekova shvaćanja vlastitog identiteta. Umjetnost je izražavala jedinstveno kršćansko viđenje spojena smisla za ljudsko i božansko. Vrijednost ljudske osobe temeljila se na *imago Dei* - slici Božjoj, na koju je čovjek stvoren (usp. Knjiga Postanka 1,27). No, renesansa je ujedno započela preispitivanje čovjekova mjesta u redu kozmosa.

U vizualnome i filozofskome smislu, došlo je do zamagljenja razlikovnosti, budući da sve kao da se otapalo jedno u drugome. Pojedinačno je biće žrtvovano viđenju svemira kao golema organizma — što je zapravo drevni poganski svjetonazor monizma.

U okruženju liberalnog materijalizma njegovoj je osobi darovano nekakvo novo dostojanstvo. Ipak, čovjek će svejedno sve više za osjećajem jastva tragati odijeljeno od identiteta što mu ga pruža kršćanstvo. U umu zapadnjaka, pojmovi ljudskoga i božanskoga stali su se odjeljivati. Kroz stoljećâ koja će uslijediti, iz toga se će se prvotnoga raskola izroditi nebrojene lažne dihotomije: razum—vjera, istina—ljubav, zakon—duh, odsad će se smatrati međusobno suprotstavljenima, stvarajući tako ozračje koje je izrodilo prvo reformaciju, potom prosvjetiteljstvo te naposljetku vrhunac svih ekstrema poznat kao moderno doba.

Jedna od posljedica izlomljene kršćanske kozmologije bila je i degeneracija umjetnosti. Nakon renesanse, umjetnost je preživjela kao na nestajućem zalogu kršćanske kulture. Novi je humanizam neko vrijeme uspio podržavati umjetnost, jer su nove mogućnosti pružale ljudske teme, a tu su bili još i izazovi osi-

Kada se ljepota ukloni iz domova i s radnih mjesta - i što je najgore s mjestâ u kojima se odvija bogoštovlje - istinski počinje raspadanje ljudske osobe. Gdje je i kako taj postupak započeo u zapadnjačkoj uljudbi?

gurani oslobođenjem tehnike. No, kao što će pokazati daljnji razvoj događaja, humanizam koji odbacuje, ili se makar udaljuje od svoje utemeljenosti u apsolutima, naposljetku izdaje ideale koji su izvorno osnažili liberalnu revoluciju. Vjerski, intelektualni i umjetnički život Europe bio je odijeljen ne samo od svojih temelja, već i od zajedništva potrebna za svaku vjerodostojnu kulturu. U devetnaestome je stoljeću već došlo do srozanja likovne umjetnosti na manje-više kazališne efekte; njen je emocionalizam možda bio podsvjesni pokušaj pronalazjenja tragova izgubljena smisla za duhovno na području osjećajnosti. Tako su predrafaeliti, primjerice, često istraživali vjerske teme u stilu realizma, no bio je to realizam viđen kroz prizmu pomalo sladunjava oblika romantizma. Tim, kao i drugim pokretima toga vremena, nimalo nije nedostajalo genija, ali su zato izostali suštinski elementi cjelovita viđenja čovjeka. Impresionisti su napustili vjerske teme, ali su zato tražili obnovljeni osjećaj za svetost materijalnoga svijeta, usredotočujući se na ljepotu svjetla u odražavanju na tvari. No, i oni su pojednostavili elemente protu-utjeloviteljske naravi slomljena viđenja, tako što su njihovi dojmovi (impresije) o nekome predmetu dominirali nad opažanjem njegova suštinskoga smisla, njegova bića. U vizualnome i filozofskome smislu, došlo je do zamagljenja razlikovnosti, budući da sve kao da se otapalo jedno u drugome. Pojedinačno je biće žrtvovano viđenju svemira kao golema organizma — što je zapravo drevni poganski svjetonazor monizma. Cijena se ove pogrješke pokazala u idućim naraštajima umjetnikâ, u kojima je takvo viđenje iznjedrilo svoje posljedice. ■

MOŽE LI BITI BOLJE NEGO ŠTO JEST?

Majčinstvo je u našem društvu prilično rizično zanimanje. Ironično je to što žene, u apstraktnom smislu, nikada nisu imale veća prava, ali je zato položaj majki rijetko kada bio toliko osjetljiv. Žene su sebe i svoju djecu od rizika s kojima su suočeni pokušale zaštititi na sljedeća dva načina: rađaju manje djece te nastoje zadržati makar i najslabije mjesto među radnom snagom, čak i dok su djeca još vrlo mala. No, ta ih strategija još uvijek baš najbolje ne štiti od onoga što bismo mogli nazvati pretećim čimbenicima: nepoštivanje neplaćena rada kod kuće, problemi na radnom mjestu što ih ima svatko tko s njega izbiva kako bi se bavio obiteljskim dužnostima, neimaština – koja pogada brojne obitelji na čijem je čelu žena.

Kao da to samo po sebi nije dovoljno, brojne su žene sada suočene s nečim što bismo mogli nazvati „dilema – posao ili obitelj“. Također, tek što najmlađe dijete napusti kuću, potrebe u međuvremenu ostarjelih roditelja ponovno pokreću postupak „žongliranja“ između radnih i obiteljskih obveza.

Činjenica jest kako se nalazimo u situaciji u kojoj nam iskustvo prošlih naraštaja može biti od vrlo male koristi. Sada, kada je većina žena dijelom radne snage, nitko još nije smislio neko povoljno rješenje za probleme onoga koji se besplatno brine za djecu i starije, što su nekada činile žene. Ideja je nekih društvenih konzervativaca kako bi žene „jednostavno trebale ostanu kod kuće“, ali to nije tako jednostavno unatoč plemenitoj ideji. Ne mogu se oteti dojmu kako je ta zamisao neka „jednostavno ostanu kod kuće“ pomalo nalik na ono što je u poznatoj priči pile

Ne mogu se oteti dojmu kako je ta zamisao da žene „jednostavno ostanu kod kuće“ pomalo nalik na ono što je u poznatoj priči pile reklo svinji kad su smišljali što bi starom Štefu mogli pokloniti za rođendan. Pile je reklo: „Što misliš o finoj šunki s jajima za doručak – ja ću dati jaje, a ti daj šunku.“ Jasno vam je zašto svinja baš i nije bila oduševljena takvom podjelom uloga i zaduženja.

reklo svinji kad su smišljali što bi starom Štefu mogli pokloniti za rođendan. Pile je reklo: „Što misliš o finoj šunki s jajima za doručak – ja ću dati jaje, a ti daj šunku.“ Jasno vam je zašto svinja baš i nije bila oduševljena takvom podjelom uloga i zaduženja.

Sve su ovo muška i ženska pitanja, obiteljska pitanja! Pitanje o tome kakvo društvo želimo predati budućim naraštajima. Nešto sasvim sigurno nije u redu, kad je većina radnih mjesta odveć kruta da bi ostavila prostora za obiteljske obveze. Nešto ne valja kada stvaramo zakone i programe mjera kao da ljudi postoje da bi služili gospodarstvu, a ne obrnuto. U dugoročnom smislu, to niti za gospodarstvo neće biti dobro. Istaknut ćemo ono što je već svima jasno: zdravo gospodarstvo zahtijeva određen oblik radne snage, s određenim sposobnostima i karakternim odlikama. A te se odlike – poštenje, radna etika i sposobnost suradnje s drugima – u najvećoj mjeri stječu u obitelji, ili ih jednostavno nema.

Shvativši to, nije lako zamisliti što bi se zapravo trebalo poduzeti. Naki čimbenici, poput svjetskih gospodarskih kretanja, možda izmiču nadzoru bilo koje pojedinačne zemlje. Ostali pak – priznajmo to – vezani su više uz mate-

rijalističke ispade potrošačkog društva, negoli uz osnovne obiteljske potrebe. Mi Hrvati skloni smo „imati sve“. No, svatko tko je pokušao uskladiti rad i obitelj, znađe kako to nije moguće. Nekoga negdje uvijek uskraćujete – jednoga dana je to posao, drugoga vaš bračni drug ili vaša djeca. Pitanje što si ga odrasla osoba postavlja nije mogu li se svi naši snovi ostvariti. Stvarno je pitanje može li biti bolje no što jest? Je li moguće uskladiti ulogu muškarca i žene u društvenom i gospodarskom životu s njihovim željama (i potrebama njihove djece), u svrhu ostvarenja pristojnog obiteljskog života?

Rekla bih da jest – ali izgledi baš i nisu ružičasti – ukoliko društvo u cjelini nije spremno priznati kako, kada majke i očevi odgajaju svoju djecu, oni to ne čine samo nešto za sebe i za svoju djecu, već za sve nas. Vlasti, privatni poslodavci i ostali građani svi redom moraju priznati kako su nas roditelji koji dobro odgoje svoju djecu u današnjim teškim okolnostima sve zadužili. Postoji nešto herojsko u svakodnevnim žrtvama što ih današnji ljudi podnose kako bi svojim dragima i bližnjima činili dobro i to se više mora cijeniti i uvažavati. ■

I. Džeba, J. M. Tolj, I. Mihanović, Z. Mićuda, V. Lončarević

„KONZERVATIVNA REVOLUCIJA – MIT ILI STVARNOST?“

Na tribini „Konzervativna revolucija – mit ili stvarnost“. Kolika je stvara snaga katoličkih udruga u Hrvatskoj?“ održanoj u utorak, 23. siječnja u organizaciji HKZ MI, održanoj u Tribini Grada Zagreba, o važnosti djelovanja katolika kroz razna udruživanja govorili su duhovnik Hrvatskoga katoličkog zbora „Mi“ vlč. Jozo Mario Tolj, izvršni direktor grupacije Vigilare Ivan Mihanović, kolumnist portala Bitno.net Ivo Džeba i jedan od osnivača aplikacije Holy Zoran Mićuda uz moderatora dr. sc. Vladimira Lončarevića. Vlč. Tolj opisao je kako je izgledao rad s mladima 1976. godine kada su tek putem skripti koji su govorili o ulozi laikata u Katoličkoj Crkvi kao posljedici Drugog vatikanskog koncila bili nadahnuti za

okupljanje u udrugu i izdavanje časopisa „Mi“. „Kao mlad svećenik radio sam s mladim ljudima potaknut tim idejama. I evo taj list zahvakjujući tom entuzijazmu izdaje se do danas“, poručio je vlč. Tolj. Ivan Mihanović približio je djelovanje grupacije Vigilare koja je već desetak godina prisutna u javnosti te koja se javno zauzima za pravo na život, za brak kao zajednici muškarca i žene te često reagira na javni govor uperen protiv vjernika. „Sve više se u javnosti grupacija Vigilare percipira kao građanska inicijativa bliska Crkvi. Često reagiramo na događanja u javnom životu kad želimo zaštititi nabrojane ciljeve“, naglasio je Mihanović. O važnost internetskog portala na kojem se progovara o važnim temama za katolike govorio je Ivo Džeba. „Bitno.net otvoren

je mladim autorima gdje u virtualnom svijetu progovaramo o vjerskim temama“, pojasnio je Džeba. Aplikaciju Holy predstavio je jedan od njezinih osnivača Zoran Mićuda. Kako je pojasnio, putem te aplikacije može se grupno moliti, čitati odlomke iz Biblije, razmjenjivati iskustva i zapise s vjerskih susreta i još mnogo toga. Riječ je o prvoj religijskoj mobilnoj aplikaciji u zemlji, a cilj joj je ujedinjavanje katolika u cijelom svijetu. „Katolici su u Hrvatskoj, ali i u svijetu povezani u svoje zajednice. Na ovaj način će se te zajednice moći ujediniti te međusobno povezati kroz našu društvenu mrežu i aplikaciju“, poručio je Mićuda. ■

PRVA ZADAĆA REFORMATORIMA NAŠEG DOBA

Svima onima, koji hoće naći izlaz iz sadašnje situacije, mora biti prva briga: najprije probuditi u ljudima spoznaju, da ima usred meteža i nestalnosti našeg svijeta još uvijek nepomičnih točaka, veličanstvenih poput onih dalekih zvijezda stajačica na nebeskom svodu. Te nepomične točke su načela, apsolutne istine, koje nemaju nikakva posla s ničijim teorijama, ni hipotezama, ni filozofskim smjerovima. Ove vječno nepomične točke stoje i stajat će vazda bez obzira na to, da li ih ljudski mozak može obuhvatiti.

Načela mogu samo onda uspijevati ili barem životariti u ljudskim dušama, ako ih ljudi traže i ako im priznaju pravo na opstanak. No upravo je zanimljivo, kako praktičan suvremen čovjek umije vješto i hermetički spremiti u pretinac svoju sposobnost da razlikuje između dobra i zla, između istine i zablude. Tako dolazi čovjek u neko novo duševno stanje, posve slično onome, kao kad za volju zooloških istraživanja ostane muka bez glave, tako te dalje živi, ali bez ikakve orijentacije.

Prva neka bude dakle briga pravim reformatorima našega vremena, da

oslobode našeg suvremenika od bezglavlja i beznačajnosti. Neka oni probude u ljudskim dušama spoznaju, da su načela prvi elementi, na kojima se osniva dostojanstvo čovječjeg života. Neka potaknu ljude, da načela što ih upoznaju, također prihvate svom snagom, i neka im ona služe kao kormilo života.

Tako će vječne istine opet zasjati u punom sjaju, a nauka koju je Bog dao ljudima, obnovit će svijet.

Dr. Avelin Čepulić, (Nedjelja, katolički tjednik - Sarajevo, 12. srpnja 1931.) ■

KOJI ĆE TO RODITELJ UMJESTO RIBE DJETETU DATI ZMIJU?

Velika je zabluda da mi ljudi pravimo vrijednosti, kao da otkrivamo toplu vodu. Nemoć je kompromis u istinama koje nam je Bog objavio, pa je vrijeme da iskreno, pošteno i temeljito u tom kontekstu katolici pročiste vlastite stavove te u istinskom povjerenju i poniznosti pođu za učenjem Crkve i poticajima svojih biskupa.

Crkva je "stup istine", kaže Sv. Pavao, i to uvijek valja imati na umu. Valja potom svoje mišljenje i zahtjeve iznositi na trgovima i propovijedati ih s krovova, a ne šutjeti kao da se to nas ne tiče. Stoga, prioritetna je zadaća vjernicima uključiti se u različita crkvena tijela i katoličke udruge, jer će tako lakše artikulirati svoje zahtjeve i prema nadležnim državnim tijelima, koja često novcima katolikâ iz državnog proračuna plaćaju sumnjive edukacijske projekte ili čak one koji su protivni njihovoj vjeri! Kakav apsurd! Zato valja hitro razmišljati i o različitim vidovima demokratskog pritiska (u Hrvatskoj ovih dana vidimo lijepe inicijative različitih katoličkih udruga za ljudska prava na djelu, baš u životu) poput peticija, pa i javnih prosvjeda. Interesantna su nova događanja, jer kroz njih se

A, koji će to roditelj umjesto ribe djetetu svjesno dati zmiju, ili umjesto kruha pružiti mu štipavca!? Ili još gore – mirne savjesti (do)puštati različitim pokvarenjacima da se igraju s duševnim i moralnim zdravljem, s vjerom i idealima naših vjernih duša?

pokazuje – teško mi to priznajemo - da u tom smislu kasnimo za iskreno demokratskim i vjerničkim dijelom svijetom, barem nekoliko desetljeća. Valjda smo se prerano uljuljali u lažnoj sigurnosti da smo nedodirljivi zlim idejama i grijehu. Praksa iz širine kršćanskoga svijeta nas poučava da se nitko drugi osim nas samih neće boriti za naše ideale i našu djecu.

A, koji će to roditelj umjesto ribe djetetu svjesno dati zmiju, ili umjesto kruha pružiti mu štipavca!? Ili još gore – mirne savjesti (do)puštati različitim pokvarenjacima da se igraju s duševnim i moralnim zdravljem, s vjerom i idealima naših vjernih duša?

I sve te napasti događaju se među nama i našim obiteljima, jer zlo – posebno virtualnim putem - se poput karcinoma razgranalo do najskrovitijih kutaka zemlje. Uz njega teče i daleko snažnija rijeka dobra i plemenitosti, ali valja se na njoj napojiti i njome prema vječnosti zaploviti.

Jasno je, katolici ovoga naroda i cijeloga svijeta, i klerici i laici – osobito mi na ovim hrvatskim prostorima na kojima ljudi iz cijeloga svijeta – npr. u Međugorju, traže autentičnost i konkretni nacrt vjerskoga života – duhovnu i životnu kapitulaciju ne bi smjeli potpisati, niti za jotu odustati od životodajnog Kristova nauka. Vjernici mogu biti ponižavani i ismijavani, ali moraju izdržati u novoj kušnji i idejnoj torturi. Ima li jače motivacije i većeg poticaja od milosnog dara da smo pozvani na uzvišenu zadaću evanđeoskog svjetla, soli i kvasca! Primjere imamo: tu su naši znani i neznani mučenici, npr. malo poznati širokobriješki mučenici koji su mučeničkom smrću potvrdili vjeru, ali zelena trava i zaborav ih nije prekrila. Njihovo svjedočanstvo je i nama svjetionik osobito početkom godine kad ih se spominjemo i iskazujemo im dužno poštovanje. ■

SUZE ČASNE SESTRE

Dok sam župnikovao u župi sv. Martina nad Limom, u pohode starom ocu i majci dođe časna sestra iz Tortone. Bila je krupna kao i roditelji i vrlo pobožna. Sretna u svom redovničkom pozivu. Roditeljima je bilo neugodno u vrijeme komunizma vidjeti kćerku u odori časne sestre. U blizini nije bilo ženskog samostana gdje bi mogla prespavati. U Italiji časne sestre, redovnici i svećenici nisu trebali hodati u civilu. U demokratskom su društvu svi dobrodošli. A mi smo ovdje bili sumnjivi, tobože neprijatelji naroda, pa smo van župe hodali u civilnom odjelu. I manje izazivali.

Otac je časna bio u visokoj starosti i teško bolestan. Kćerka časna, vrlo pobožna veoma se bojala da otac ne umre bez ispovijedi i pričesti kao bezbožnik. Mnogo je molila za njega. Bila mu je predobra. Ipak se, s obzirom na ono vrijeme, bojala ocu predložiti ispovijed i pričest. Zamoli mene da pokušam.

Ležao je na krevetu. Čim me opazi u vratima, podupre se o lijevi lakat i upirući prst u mene, reče već oslabljenim glasom: „Fora, il prete non mi serve!“ „Izadite, svećenik mi ne treba!“ Časna je briznula u plač. Plakala je čitavu noć.

Bilo je vrijeme komunizma. Velike propagande protiv vjere, Crkve i svećenika. U crkvu su išla samo djeca i starije žene. Pohađanje crkve se kontroliralo. Doušnika je bilo svugdje. U crkvu je dolazilo par seljaka. A zaposleni su se bojali za radno mjesto i za mirovine. On je bio jedan od rijetkih umirovljenika. Što bi sa starom ženom da mu oduzmu mirovinu?

Nikad nešto slično nisam doživio. Bilo mi je neugodno zbog njega, još više zbog kćerke. Šteta je nekome nametati nešto što ne želi, pa makar bio u neznanju.

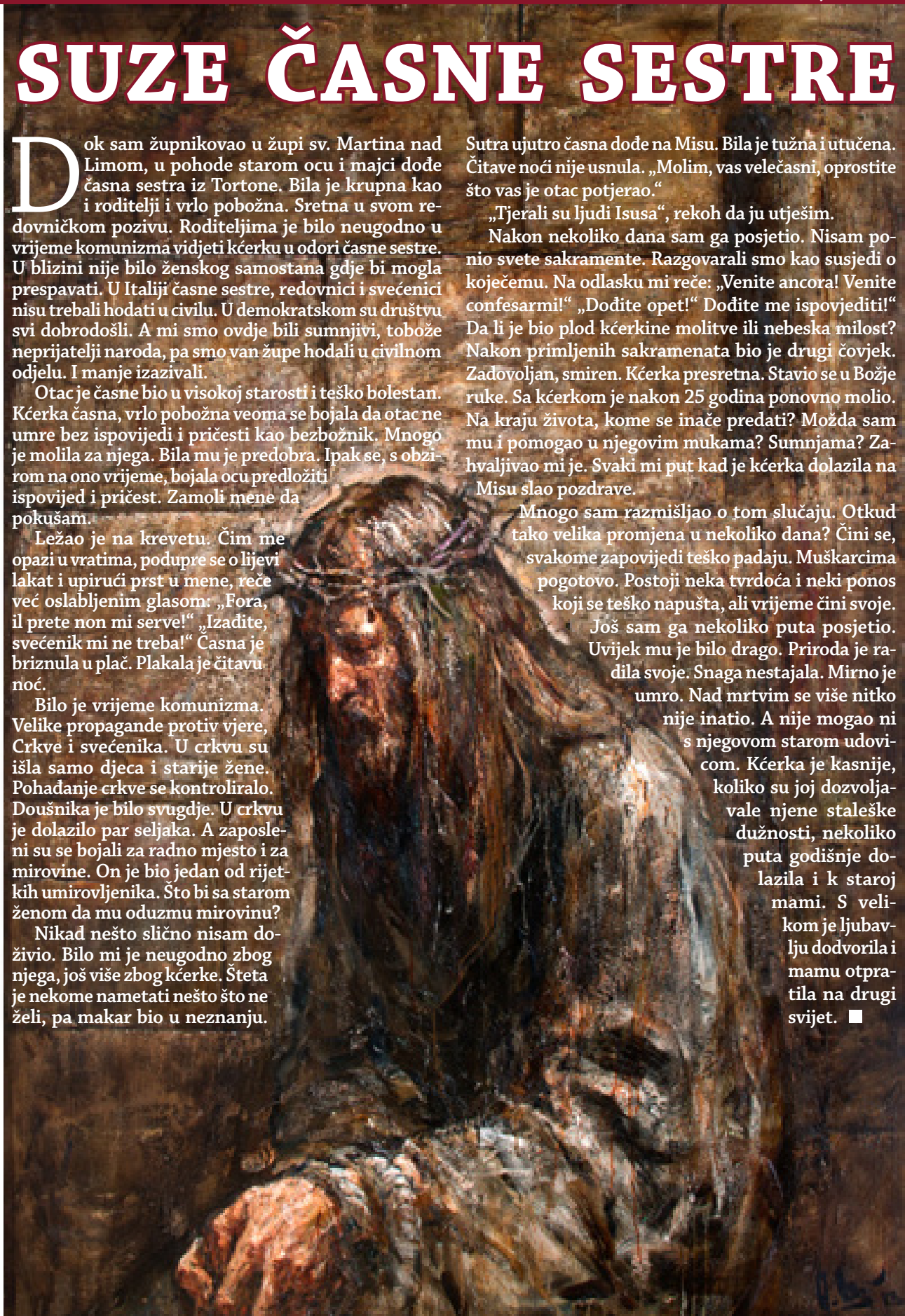
Sutra ujutro časna dođe na Misu. Bila je tužna i utučena. Čitave noći nije usnula. „Molim, vas velečasni, oprostite što vas je otac potjerao.“

„Tjerali su ljudi Isusa“, rekoah da ju utješim.

Nakon nekoliko dana sam ga posjetio. Nisam ponio svete sakramente. Razgovarali smo kao susjedi o koječemu. Na odlasku mi reče: „Venite ancora! Venite confesarmi!“ „Dodite opet!“ „Dodite me ispovjediti!“ Da li je bio plod kćerkine molitve ili nebeska milost? Nakon primljenih sakramenata bio je drugi čovjek. Zadovoljan, smiren. Kćerka presretna. Stavio se u Božje ruke. Sa kćerkom je nakon 25 godina ponovno molio. Na kraju života, kome se inače predati? Možda sam mu i pomogao u njegovim mukama? Sumnjama? Zahvaljivao mi je. Svaki mi put kad je kćerka dolazila na Misu slao pozdrave.

Mnogo sam razmišljao o tom slučaju. Otkud tako velika promjena u nekoliko dana? Čini se, svakome zapovijedi teško padaju. Muškarcima pogotovo. Postoji neka tvrdoća i neki ponos koji se teško napušta, ali vrijeme čini svoje.

Još sam ga nekoliko puta posjetio. Uvijek mu je bilo drago. Priroda je radila svoje. Snaga nestajala. Mirno je umro. Nad mrtvim se više nitko nije inatio. A nije mogao ni s njegovom starom udovicom. Kćerka je kasnije, koliko su joj dozvoljavale njene staleške dužnosti, nekoliko puta godišnje dolazila i k staroj mami. S velikom je ljubavlju dodvorila i mamu otpratila na drugi svijet. ■

MORAŠ

USTRAJATI

Moraš ustrajati poput starih gospođa koje troše svoje oči i vid dok pletu čipke za crkveno ruho s kojim zaodijevaju svoga Boga. Svojim radom postaju i same odjećom za svoga Boga, a s čudom njihovih prstiju i ruku onaj laneni ogrtač postaje molitvom...

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

40 GODINA ZA BOGA I HRVATSKU DRAGU

MI
KATOLIČKO GLASILO

Uredništvo i uprava: Ilica 29/I, Zagreb • Telefon: 01/48 33 360 • 098/ 9600 917 • e-mail: mate737@gmail.com,

Uredovno vrijeme: 9 – 13 sati • **Osnivač:** Zajednica mladih «MI» • **Nakladnik:** Hrvatski katolički zbor «MI»,

Mesnička 2, 10000 Zagreb • **Glavni urednik:** Mate Krajina • **Odgovorni urednik:** Jozo Mario Tolj

Uredničko vijeće: Jozo Mario Tolj, mr. Krešimir Cerovac, dr. Lucija Ljubić, dr. Božo Skoko, Anton Kliman

Grafičko oblikovanje: David Ivić • **Slike:** Anatoly Shumkin

Pretpate i uplate za tuzemstvo: Hrvatski katolički zbor «MI», Mesnička 2, 10000 Zagreb,

IBAN HR9523600001101227244, SWIFT: ZABHR2X,

Godišnja pretplata: 120,00 kn • Inozemstvo: BiH – 200 kn, Švicarska – 40,00 CHF, Ostale zemlje – 30,00 €